

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Första Kammaren. N:o 5.

Lördagen den 20 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades 3 protokollsutdrag för den 19 och protokollet för den 15 dennes.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 19 dennes bordlagda utlåtande N:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjettem hufvudtitel.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 19 dennes bordlagda memorial N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

Föredrogs och biföllos Banko-Utskottets den 19 dennes bordlagda memorial:

N:o 3, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga lån; och

N:o 4, med hemställan om afskrifning ur Riksbankens hufvudkontors räkenskaper af dess återstående fordringar för sex lån med omsättningsrätt.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 19 dennes bordlagda utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled.

Anmäldes och bordlades Banko-Utskottets memorial N:o 5, med hemställan om eftergift af Registratorn vid afdelningskontoret i Göteborg F. W. Hammarströms betalningsskyldighet till Riksbanken för återstoden af sexton emot falska lånehandlingar till N. Bengtsson utgifna lån;

Första Kammarens Prot. 1875. N:o 5.

äfvensom Särskilda Utskottets utlåtande N:o 1, med anledning af Andra Kammarens remiss af motion angående lagtvungen, förberedande rekrytbildning.

Herr Holmberg: För enskilda viktiga angelägenheteres vårdande får jag hos Kammarern vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgörömläen under tre veckor, räknade från den 26 dennes.

Denna anhållan bifölls.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 24 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 20 och protokollet för den 17 dennes.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Lovén anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammarern aflemna åtskilliga Kongl. propositioner, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o angående ersättandet af kostnaderna för Hans Maj:t Konung Carl XV:s begrafning;

2:o angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Amalia Thorsséen i Sjöbo;

3:o angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter arbetskarlen P. G. Kjellström; samt

4:o med förslag till särskilda förordningar angående fast egendoms lagfarande och intecknande m. m.

De Kongl. propositionerna blefvo härefter föredragna och lagda på bordet.

Herr *Andreas Andersson* anmälde sig och tillkännagaf, att han efter numera återvunnen helse infunnit sig för att deltaga i riksdagsgöromålen.

Anställdes omröstning enligt 65 § Riksdagsordningen öfver följande af Stats-Utskottet i första punkten af dess memorial N:o 12 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning derom, att Häradshöfdingen i Tveta, Wista och Mo häraders domsaga Johan Adalrik Hellberg måtte under sin återstående tjänstetid och med rätt till fardagsår för honom eller hans sterbhus innehafva bostället Stora Westansjö N:o 1, ett halft förmedladt mantal, emot vilkor att å den honom från statsverket tillkommande lön ett belopp, beräknadt efter enahanda grund, som i likartade fall är worden tillämpad, eller efter 5 procent af det bostället för år 1867 åsatta taxeringsvärde af 13,900 R:dr, blefve med 695 kronor årligen från och med innevarande år afdraget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Riksdagen beslutit att — jemte anmälan det Riksdagen ansett sig icke böra Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning bifalla — i underdånighet anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t i nåder förordna, att Häradshöfdingen Hellberg skall vid afträdande af ifrågavarande boställe af statsverket undfå godtgörelse för de kostnader, han, enligt synerätts utslag, må hafva utöfver erhållen husröteersättning på boställets bebyggande och iordningsställande nedlagt.

Vid omröstningens utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—99.

Nej—16.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 74, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 65 Ja och 115 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster berunnits utgöra 164 Ja och 131 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning enligt 65 § Riksdagsordningen öfver följande, af Stats-Utskottet i andra punkten af dess memorial N:o 12 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att till dyrtidstillägg för nedannämnda embetsverk till den fördelning, som finnes angifven å en Stats-Utskottets

utlåtande N:o 4 bilagd tabell Litt. A., må på extra stat för år 1876 anvisas följande belopp, nemligen för

a) Justitie-kanslers-expeditionen	Kronor	2,500: —
b) Justitie-revisions-expeditionen	”	22,420: —
c) Svea Hofrätt	”	30,500: —
d) Göta Hofrätt	”	30,600: —
e) Hofrätten öfver Skåne och Blekinge . .	”	14,180: —
f) Krigshofrätten	”	2,209: 80.
g) Fångvårdsstyrelsen	”	8,460: —

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Riksdagen, med afslag å det utaf Kongl. Maj:t begärda dyrtidstillägg för Justitiekanslern, Presidenterne i Svea och Göta Hofrätter samt Hofrätten öfver Skåne och Blekinge, äfvensom Generaldirektören i Fångvårdsstyrelsen, beslutit att såsom dyrtidstillägg för nedannämnda embetsverk, till den å förenämnda tabell angifna fördelning, på extra stat för år 1876 anvisa följande belopp, nemligen för:

a) Justitie-kanslers-expeditionen	Kronor	1,500: —
b) Justitie-revisions-expeditionen	”	22,420: —
c) Svea Hofrätt	”	29,500: —
d) Göta Hofrätt	”	29,600: —
e) Hofrätten öfver Skåne och Blekinge . .	”	13,180: —
f) Krigshofrätten	”	2,209: 80.
g) Fångvårdsstyrelsen	”	7,460: —

Vid omröstningens utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—92.

Nej—24.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 75, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 49 Ja och 131 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 141 Ja och 155 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 19 och 20 dennes bordlagda utlåtande N:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel.

Herr vice Talmannen: Jag får värdsamt föreslå, att detta betänkande måtte punktvis föredragas, hvarvid dock i afseende å punkterna 53 och 54 samt punkterna 57 och 58 torde iakttagas, att de båda förstnämnda, som angå samma ämne, nemligen den

ena Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till slöjdskolan i Stockholm och den andra Herr Bergstedts motion om aflöning för ytterligare en öfverlärare i matematik vid nämnda skola, lämpligast böra samtidigt föredragas, äfvensom att punkterna 57, angående Kongl. Maj:ts proposition om anslag till befrämjande af husslöjden, och 58, angående Herr Frisks motion om ytterligare förhöjning af sistnämnda anslag, jemväl böra, såsom berörande samma ämne, på en gång föredragas.

Sedan Kammaren uppå gjord proposition härtill lemnat bifall, förekommo

1:sta, 2:dra och 3:dje punkterna.

Biföllos.

4:de punkten.

Grefve af Ugglas: Jag anhåller att få fästa Herrarnes uppmärksamhet derpå, att det är enahanda förhållande med denna lön, som med de löner, om hvilka vi nyss voterat, och ehuru jag beklagar utgången af denna votering, hemställer jag likväl, huruvida det under sådana förhållanden är skäl att åstadkomma en ny votering.

*Dyrtdstillägg
ät Landtmäte-
ridirektören.*

Herr Statsrådet Friherre Alströmer: Med afseende å den utgång, som den nyss verkställda voteringen fått, har jag icke något yrkande att i förevarande punkt framställa.

Grefve Hamilton, Henning: Om man förlorat voteringen öfver en punkt, vet jag icke huru deri kan ligga något skäl att icke besluta i öfverensstämmelse med hvad man anser vara rätt i en annan. Jag anhåller om bifall till punkten.

Grefve Mörner, Carl Göran: I likhet med den siste talaren anser jag, att det sämsta man kan göra är att kasta yxan i sjön och ge tappt.

Herr Montgomery-Cederhjelm: Ehuru den föregående voteringen utfallit emot den åsigt, som majoriteten inom denna Kammare hyser, finner jag icke deri tillräckligt skäl att afslå den löneförhöjning, som här är i fråga, hvarför jag får yrka bifall till punkten.

Herr Hedlund: Jag yrkar bifall till reservanternes hemställan i denna fråga.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, fram-

stälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten, och då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

5:te—9:de punkterna.

Biföllos.

10:de punkten.

*Ekonomiska
kartverket.*

Grefve af Ugglas: Emot det förslag till underdånig skrifvelse, som Utskottet gjort i denna punkt, har jag reserverat mig på den grund, att det står för mig alldeles klart, att något svar på en sådan skrifvelse icke kan Riksdagen lemnas. Det står i Utskottets förslag "under antagande att det årliga anslaget bibehålles vid nu uppfördt belopp"; men under denna förutsättning kan det icke uträknas, inom hvad tid det ekonomiska kartverket kan fullbordas. Detta kartverk, jag vet det, har icke stora sympatier, och orsaken ligger deri, att detsamma går mycket långsamt; en omständighet som, enligt hvad man framhållit, skulle kunna förorsaka, att innan det ekonomiska kartverket hunnit att något så när fullbordas, landets konfiguration genomgått sådana förändringar, att kartverket blott skulle komma stå såsom ett memento af den tid, som varit, men utan någon nytta för den tid, som då är. Min enskilda öfvertygelse om skälet till ifrågavarande underdåniga skrifvelse är, att man endast velat få ett uppslag i saken för att kunna sedermera annorlunda förfara. I sådant fall måste man antingen höja anslaget, på det att den stora olägenhet, som förefinnes i omförmälda långsamhet, derigenom undanrödjes, eller också skall man vid nästa riksdag säga, att man icke vill gifva vidare anslag. Dessa alternativ kunna visserligen hvar för sig vara förtjenta af att tagas i betraktande, men jag kan icke finna, att man, för att få en uppslagsända i denna fråga, bör ingå till Kongl. Maj:t med en sådan skrifvelse, som här blifvit föreslaget.

Herr Hederstjerna: Det torde icke kunna bestridas, att kostnaderna för det ekonomiska kartverket både varit och äro samt sannolikt äfven komma att blifva högst betydliga. Ej heller lär det kunna förnekas, att arbetets värde till stor del beror derpå, att icke alltför lång tid förflyter mellan arbetets påbörjande och afslutning. Under sådana förhållanden måste det vara af stort intresse att erfara inom huru lång tid detta kartverk kan afslutas med de krafter, öfver hvilka man nu förfogar. Det är en önskan att tillgodose detta intresse, som förmått Utskottets majoritet att föreslå en anhållan om en utredning i detta hänseende, och det är samma önskan som nu förmår mig att anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr af Klint: Inom Utskottet röstade jag mot den före-

slagna skrifvelsen, ehuru min reservation icke finnes antecknad vid Utskottets betänkande. Jag gjorde det af alldeles samma skäl som de hvilka Grefve af Ugglas här anfört, och kan jag således nu inskränka mig till att instämma i hans yrkande om afslag å nu föredragna punkt.

*Ekonomiska
kartverket.
(Forts.)*

Herr Odelberg: Äfven jag anser mig böra framställa en anhållan om afslag på den föreslagna skrifvelsen. Jag gör det af det skäl, att jag anser det ekonomiska kartverket vara af synnerligen stor vigt för vårt land, och jag ej kan annat än beklaga att de beviljade anslagen äro så små. Det bör väl dessutom vara klart för hvar och en, att Riksdagen icke kan vänta att Kongl. Maj:t skall kunna lemna en utredning om den tid, inom hvilken kartverket med de nuvarande krafterna kan afslutas, och att, då två eller tre härad blifva färdiga om året, ingen nu lefvande får vara med om detta afslutande. Jag motsätter mig således den föreslagna skrifvelsen, därför att jag, såsom redan nämnt, anser det ekonomiska kartverket vara af den största vigt, och emedan skrifvelsen är ungefär liktydig med en höflig anhållan, att man skall upphöra med arbetet på detta kartverks fullbordande. Jag instämmer med dem som yrka afslag å punkten.

Grefve Mörner, Axel: Man ansåg inom Utskottet, att det var så mycket mera skäl att begära en utredning om tiden, inom hvilken ekonomiska kartverket skulle kunna fullbordas med nuvarande anslag och med den nu begagnade skalan, som ekonomiska kartverket ju numera befinner sig i en annan ställning än förr, sedan det nemligen förlades under Topografiska kåren. Man kan icke veta i hvilken mån denna förändring kan inverka fortskyndande eller fördröjande. Då det är obestriddigt, att årligen stora belopp användas för det ekonomiska kartverkets fullbordande, torde det väl kunna vara skäl att man söker göra sig reda för, inom hvilken tid de resultat, som åsyftas med dessa kostnader, kunna uppnås. För min del skulle jag tro, att man borde göra sig reda icke blott för den tid, som erfordras för fullbordandet af ekonomiska kartverket, utan jemväl för den tid som kan åtgå, innan de geologiska och topografiska kartverken blifva afslutade. Visserligen är det sant, att dessa kartverk aldrig kunna blifva fullt färdiga, ty under tiden, då kartorna bearbetas, förändras förhållandena i landet, och en ständig revision är erforderlig, om man vill hafva dugliga kartor, men vore dock önskligt om man kunde få sjelfva stommen, den första kartan, färdig inom en viss tid. Hvad särskildt angår det ekonomiska kartverket, så eger det förhållande rum att allmänheten får föga eller ingen kännedom om detsamma, ty här ifrågavarande kartor tryckas icke, så vida ej intresset i den ort, kartan omfattar, förleder dertill att de utgifvas på ortens bekostnad. Man vet således icke mycket om resultatet, och den stora nyttan som skulle uppnås blir väl i någon mån förfelad. Då man derjemte vet, att de upplysningar, som inhemtas af det ekonomiska kartverket, icke

*Ekonomiska
kartverket.
(Forts.)*

stämman öfverens med dem man får af de topografiska kartorna, så torde det verkligen vara skäl att man söker göra sig reda för den tid, inom hvilken det ekonomiska kartverket kan vara fulländadt. Skulle då denna tid befinnas alltför aflägsen, kunde det vara skäl att se till, om någon förändring borde göras i måttstocken. Ville man fortskynda arbetet och minska kostnaderna, finge man väl utföra arbetet i en mindre skala. Det är något som jag för min del visserligen icke är angelägen om, utan tror jag att man bör bibehålla den större skalan, men jag har hört en sådan plan framkastas. och det torde väl vara skäl att den får komma under öfvervägande. Jag vågar således anhålla om bifall till Utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

Herr Ekman, Carl: Jag vill icke bestrida, att det kunde vara af intresse att få veta, inom hvilken tid de fördelar, som blifvit åtskilliga delar af landet beredda genom ifrågavarande kartearbete, äfven skola komma de öfriga delarne till godo, och jag skulle hafva instämt i den föreslagna frågan, om jag trott att derpå skulle kunna lemnas något svar, men då jag är fullt öfvertygad om att regeringen omöjligen kan besvara frågan, tror jag, att, af huru stort intresse det än vore att få en utredning, de i saken intresserade göra bäst i att icke fråga, emedan det alltid återfaller på den frågande, om han gjort en fråga på hvilken något svar icke kan lemnas. Såsom Herrarne veta, beror den större eller mindre skyndsamhet, hvarmed detta arbete kan utföras, väsendtligen af tillgången och beskaffenheten af redan befintliga kartor öfver de orter der det ekonomiska kartearbetet skall utföras. Finnes tillgång på nyligen upprättade kartor, utvisande det förhållande som för tillfället eger rum mellan den odlade och icke odlade marken, går arbetet ganska fort; finnas deremot endast gamla kartor och stora förändringar, nyodlingar eller andra vidlyftiga arbeten sedan blifvit verkställda, går det betydligt mycket långsammare. Förhållandena i dessa afseenden lär det väl vara omöjligt för Kongl. Maj:t att känna i de olika delarne af landet; och man lär således på förhand kunna antaga, att något svar icke kan gifvas på den framställda frågan. Detta har varit det egentliga skälet hvarför jag reserverat mig mot Utskottets framställning, men då jag nu har ordet, ber jag att jemväl få till besvarende upptaga några här afgifna yttranden. Man har framkastat tvifvelsmål om den stora fördelen af att fortsätta det ekonomiska karteverket. Den del af landet, som närmast intresserar mig, har under de senaste åren blifvit uppmätt för upprättande af ekonomiska kartor, och jag, får säga, att inom ifrågavarande ort allmänna meningen är den att man haft högst väsendtliga fördelar deraf. När jag således genom egen erfarenhet varit i tillfälle att bilda mig den uppfattning att detta kartverk är af stort gagn, kan jag ej annat än önska att samma fördelar som kommit denna ort till godo jemväl i en icke alltför långt aflägsen framtid må komma öfriga delar af landet till godo. Detta skulle snarare hafva föranledt mig att, om fråga derom varit, nu påyrka ett ökad

*Ekonomiska
kartverket.
(Forts.)*

anslag för att man så mycket hastigare skulle vinna målet, och för dem, som tala om att tiden är så aflägsen då hela landet kan få någon verklig fördel af arbetet, ligger det i min tanke närmare till hands att förhöja anslaget, för att jemväl få kartorna publicerade och sålunda komma i åtnjutande af alla de fördelar som detta karteverk kunde bereda, än att önska dess upphörande. Att vidtaga åtgärder, som skulle leda till att detta verk upphörde, kan jag icke finna välbetänkt, och skulle jag därför beklaga, om Riksdagens beslut komme att gå i den riktningen. Jag anhåller således om afslag å Utskottets förslag.

Grefve Mörner, Carl Göran: Mig vill det synas som om en skrivelse i den syftning Utskottet föreslagit, långt från att motarbeta den sak den siste talaren vidrörde, tvärtom skulle tjena att befrämja densamma. Finge man en gång veta, att med det nuvarande anslaget man aldrig kan få vara med om någon verklig nytta af arbetet, och man ansåge ändamålsenligt att fortgå med arbetet, skulle väl följderna blifva den att allt skulle göras för arbetets förtskyndande. Då man nu i alla delar af landet hör klagomål öfver att landtmätarna sakna sysselsättning, torde tiden vara inne att bereda dem sådan, när man derigenom på samma gång vinner den fördelen att detta arbete på så sätt påskyndas. Ett sådant mål tror jag just skulle befrämjas genom den föreslagna skrifvelsen, och får jag därför anhålla om bifall till densamma.

Grefve af Ugglas: För att nå det mål den siste ärade talaren omtalade, tror jag icke att frågan bör stiliseras så som Utskottet föreslagit. Afser man verkligen med skrifvelsen att arbetet med ekonomiska kartverket skall påskyndas, bör man stilisera frågan så: hvilket belopp anser Kongl. Maj:t erforderligt för att arbetet med ekonomiska kartverket i mellersta och södra Sverige skall inom en viss bestämd period vara afslutadt? En sådan fråga kunde hafva varit lämplig, ty Riksdagen hade då fått veta huru lång tid som skulle gå åt, om Riksdagen beviljade ett visst anslag. Men följderna af den här föreslagna skrifvelsen, torde lätt kunna blifva, att, då Riksdagen får till svar, att intet kan sägas beträffande den tid, inom hvilken arbetets fullbordande kan motses, Riksdagen besluter, att, vid sådant förhållande, man icke längre bör fortgå med ifrågavarande kartearbete. Ovilkorligen måste det vara vida lämpligare att begära en utredning om, huru mycket Riksdagen vidare borde anslå för arbetets fortskyndande. Det hade varit ett praktiskt sätt att gå till väga, i stället för att man på en skrivelse sådan som den nu föreslagna svårigen kan vänta att få något svar. Jag vidhåller således mitt förra yrkande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå,

*Ekonomiska
kartverket.
(Forts.)*

framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Grefve *Mörner*, *Carl Göran*, begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 10:de punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 8, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslås punkten.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—33.

Nej—73.

*Löneförhöj-
ning åt Öfver-
ståthållaren.*

11:te punkten.

Herr Statsrådet Friherre Alströmer: Vid bestämmandet af den lön, som bör åt öfverståthållaren af statsverket utgå, torde det böra bemärkas, hurusom det bidrag, som af Stockholms stad utgöres, ej direkt kan hänföras till ifrågavarande embetsmans lön, utan är att betrakta såsom ett slags taffelpengar eller ett understöd för den honom åliggande representationsskyldigheten. För 1863 utgick statsverkets bidrag till öfverståthållarelönen med 6,682 R:dr, hvilket belopp ungefär motsvarar det belopp som i 1837 års bref bestämdes för landshöfdingarne i allmänhet, och det synes således som om meningen hade varit att Öfverståthållarens lön af statsverket skulle stå i jemnbredd med landshöfdingelönerna. Då nu landshöfdingelönerna i allmänhet för närvarande uppgå till 10 à 11,000 kronor, synes det som om billigheten kräfde att Öfverståthållarens lön af staten jemväl blefve höjd till liknande belopp. Stockholms stad erbjuder sig nu att höja sitt bidrag till Öfverståthållarens lön med 1,000 kronor, under vilkor att statsverkets bidrag höjes med samma belopp, och jag kan då ej föreställa mig annat, än att Kammaren vill bevilja hvad Kongl. Maj:t begärt. Redan vid 1863 års riksdag äskade Kongl. Maj:t att anslaget skulle höjas till 10,000 R:dr, men det afslogs då på den grund, att Riksdagen icke ville gifva högre statsbidrag än det belopp som utgick från Stockholms stad eller 9000 R:dr, och dervid har det sedan fått förblifva. Bifalles nu ej Kongl. Maj:ts proposition, får Öfverståthållaren ej heller till godo de tusen kronor

Stockholms stad vilkorligt beviljat, utan hans lön förblir vid det gamla beloppet. Jag vågar således yrka, att Kammarern, med afslag å Utskottets betänkande i förevarande punkt, ville bifalla Kongl. Maj:ts nådiga proposition.

Löneförhöjning åt Öfverståthållaren.
(Forts.)

Grefve Sparre, Gustaf: Då jag är den ende af Första Kammarerns ledamöter i Stats-Utskottet, som omfattat den mening Utskottet framlagt, torde det vara min pligt att här i korthet anfiva skälen för detta mitt handlingssätt. För att kunna få en utgångspunkt vid bedömandet af frågan huruvida det för Öfverståthållaren föreslagna lönebeloppet är behöfligt eller icke, har jag jemfört den lön Öfverståthållaren nu har med andra högt stående embetsmäns löner. Jag finner då, att Öfverståthållaren, förutom fördelan af fri bostad, åtnjuter 9,000 kronor från statsverket och 9,000 kronor från Stockholms stad, således 18,000 kronor och fri bostad, under det Departementscheferne icke hafva fri bostad och blott 17,000 kronor. Dessutom, om jag från Öfverståthållaren lön afräknar de 9,000 kronor, som utgå från Stockholms stad, återstår förutom fri bostad en kontant lön af 9,000 kronor eller lika mycket som presidenterna i hofrätterna erhålla, och om jag beräknar förmånen af fri bostad till endast 1,000 kronor, lika mycket som justitieråden enligt vid föregående riksdag verkställda löneroglering uppbära, hvarjemte Öfverståthållaren till representationskostnad m. m. uppbär ofvannämnde 9,000 kronor af Stockholms stad. Af dessa siffror har jag icke kunnat finna, att detta anslag verkligen är af behovet påkalladt, och jag får derföre an hålla om bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Hedlund: Då jag begärde ordet för att i likhet med den siste talaren förorda bifall till Utskottets förslag, har jag gjort det för att äfven få anföra några skäl för detta mitt förordande, på det att man icke må tro, att en viss del af denna Kammarer nedlägger sina röster i urnan utan giltiga skäl för sin mening. Jag beklagar att jag, oaktadt spänd uppmärksamhet, icke kunnat höra den vördade medlem af Konungens Råd, som nyss utvecklade motiven till Kongl. Maj:ts framställning i denna del. Jag måste således hålla mig till de mera allmänna, man och man emellan gängse skälen. I förbigående vill jag dock nämna, att en löneförhöjning till det ringa belopp, som här är i fråga, synes mig nästan gå Öfverståthållaren ära för nära. Hade det varit fråga om en förhöjning med 10,000 kronor, så hade det varit skäl att taga saken i allvarligt öfvervägande, men 1,000 kronor synes mig vara ett alltför litet belopp för att göras till föremål för en särskild framställning till Riksdagen. Huruvida Öfverståthållaren skulle kunna lefva på 19,000 kronor, då han icke kan det på 18,000, är således den fråga, som föreligger till bepröfvande. För min del vill jag icke gå in på en pröfning af Öfverståthållaren ekonomi. Den kan vara af beskaffenhet, att den icke kan fattas af oss enkelt och enfaldigt folk. Men jag har ett viktigt argument, som kan visa anslaget obehöfligt, och det är, att i allmän-

Löneförhöjning
 å Öfverståthållaren.
 (Forts.)

het ingen svårighet förefinnes att få öfverståthållareplatsen fylld af framstående män, då denna plats är förenad med så stort både anseende och inflytande, att en hvar anser för en ära att komma till densamma. Platsen är af den natur, att man ej gerna kan förutsätta, att en person söker och vinner den, som icke vet sig kunna uppbära platsen med dess nuvarande inkomster. Jag har sagt, att jag ej vill gå in på Öfverståthållarens ekonomi, men jag ber dock få uttala en allmän grundsats, som gäller såväl honom som alla höga embetsmän i staten. Man påstår, att de hafva en stor och dyrbar representationskostnad. Jag vill medgifva, att, såvida dermed menas att de skola samla omkring sig mycket folk, detta gäller i högsta mätto om Öfverståthållaren, såsom chef för en stor kommun, likasom om Statsråden, nota bene de, som äro intresserade att höra olika meningar om landets angelägenheter innan de fatta sina beslut; men menas dermed, att dessa embetsmäns samqväm böra vara lysande och dyrbara, så vågar jag hysa en annan uppfattning. Jag vet icke om det är sannt, men anekdoten är i allt fall kännetecknande. hvad som berättas derom, att då Furst Bismarck samlar omkring sig preussiska statens förnämsta män, så bjudas de endast "bier", och Bismarck saknar aldrig folk i sina salonger. Från Frankrike omtalades, att vid Thiers mottagningar, då han var republikens president, spelade förfriskningarne en underordnad rôle, och hans salonger saknade dock ej heller besök. Jag föreställer mig således, att samqväm kunna under billiga vilkor anordnas hos personer, hvilka innehafva den ställning som Öfverståthållaren och Statsråden. En annan sak är, om t. ex. rike män, hvilka ej uppbäras af vare sig ett högt embete eller någon mera framstående personlighet, vilja tillställa bjudningar. Der spelar den fina maten en mycket stor rôle, och sådana personer skulle riskera att sakna gäster, om de ej lade an på middagsbordet. Om ett lysande lefnadssätt ej är farligt för embetsmännen sjelfva, så innebär det dock en fara såsom föredöme. Den ena vill icke vara sämre än den andra, och således uppstår täflan på ett område, som ej är täflan värdt, utan der en sådan är skadlig. Jag tror, att den höge embetsman, hvarom här är fråga, icke skall finna sig betungad af att utöfva representation, om den sker på sådana vilkor, som jag här vågat antyda, utan att för öfrigt vilja föreskrifva honom någon lag. De skäl jag nu anfört gäller så väl ifrågavarande plats som åtskilliga andra, och jag har velat uttala dem för att motivera den minoritets beslut, som redan sagt sitt nej till löneförhöjningar och kommer att vid än flera fall säga det.

Grefve Mörner, Axel: Att börja med ber jag att få instämma med den föregående talaren deri, att den ifrågasatta löneförhöjningen åt Öfverståthållaren verkligen är alltför ringa, om jag också ej vill, såsom han, säga, att beloppet är så ringa, att det träder Öfverståthållarens ära för nära. Jag hyser, som sagdt, den öfvertygelsen, att beloppet är för ringa, och för min del skulle jag hellre sett, att en löneförhöjning föreslagits med 4,000 kronor

i stället för med 2,000, ty i sjelfva verket har Riksdagen att bestämma om detta sista belopp, alldenstund Stockholms stad såsom vilkor för den af staden beslutade förhöjning fastställt, att Öfverståthållarens lön af staten skulle höjas med ett lika belopp; men då man tager i betraktande den ställning, hvori Öfverståthållaren befinner sig, tror jag, att äfven den nu föreslagna summan kan för honom vara nyttig, att icke säga behöflig. Den föregående talaren har nämnt, hvilka rafrachissementer borde serveras vid samqväm hos Öfverståthållaren. Jag ber dock att äfven få fästa uppmärksamheten på, att hvarje land har sina seder och sin smak, och det, som smakar bra för en tysk på aftonqvisten, smakar ej lika bra för en svensk. Vill Öfverståthållaren se sina salonger besökta, så måste han rätta sederna och förfriskningarne efter smaken här i landet, såvida han ej vill införskrifva tyskar till sina samqväm, och det kan väl ej vara meningen. Vidare har den senaste talaren anmärkt, att det icke möter någon svårighet att få öfverståthållareplatsen besatt, äfven med den nuvarande aflönningen. För min del tror jag, att just till följd af löneförhållandena svårighet förefinnes att få platsen besatt, ty valet af person är icke fritt. Denna plats kan icke mottagas af annan än den, som eger enskild förmögenhet, och således blir valet begränsadt till dem, som ega sådan förmögenhet, och det är icke sagdt, att den lämpligaste personen finnes bland dessa. Om man derföre vill utsträcka möjligheten för Kongl. Maj:t att under alla förhållanden välja den för embetet lämpligaste, så torde vara nödvändigt att höja lönen. Tager man i betraktande att den föreslagna löneförhöjningen är, såsom jag förut nämnt, på visst sätt underkastad, icke blott Riksdagens, utan ock Stockholms kommuns pröfning, att denna kommun redan bifallit löneförhöjning, så vida Riksdagen beviljar ett lika stort belopp, samt att personer tillhörande Stockholms kommun måste anses hafva lika god, om icke bättre kännedom af förhållandena inom Stockholm och särskildt Öfverståthållarens ställning, som personer, hvilka bo utom hufvudstaden, så tror jag, att man bör fästa stort afseende vid det beslut, som Stockholms stadsfullmäktige fattat i afseende å lönetillökning, och anser jag, att äfven Riksdagen för sin del bör bifalla Kongl. Maj:ts proposition i denna del. Jag vågar således yrka bifall till den reservation, som finnes afgifven, nemligen att, på det Öfverståthållarens af statsmedel utgående aflöning måtte kunna från och med år 1876 ökas med 1,000 kronor, ordinarie anslaget till Öfverståthållarembetet måtte höjas från 82,122 kronor till 83,122 kronor.

Herr Montgomery Cederhielm: Då jag begärde ordet, var det i afsigt att yttra mig om några satsar, som blifvit uttalade af en representant från Göteborgs län. Jag är förekommen af Herr Grefve Mörner och ber att få instämma med honom, men vill endast betona, att fråga är om en förhöjning icke med blott 1,000 kronor utan med 2,000. Vi komma således något närmare det, som tycktes vara Herr Hedlunds önskningsmål, eller

*Löneförhöjning
åt Öfverståthållaren.
(Forts.)*

Löneförhöjning
ät Öfverståthållaren.
(Forts.)

att komma upp till 10,000 kronor. Hvad han yttrade derom, att öfverståthållareplatsen är af den beskaffenhet, att man der bör tjena för äran, så låter detta ganska bra och påminner om det gamla ordspråket: mycken ära och litet kontanter. Det torde dock vara vanskligt att i dessa tider finna personer, som på det viset vilja uppoffra sig, och jag tror att man bör se till, att den kontanta ersättningen något motsvarar arbetet, så att icke den enskildes förlust blir alltför stor. Svårt är att kunna säga hvad som erfordras för att kunna existera på och uppbära en plats sådan som denna, det kan till en del bero på olika subjektiv uppfattning, men för min del tror jag, att den ifrågasatta löneförhöjningen icke är för hög, utan snarare för låg, och anhåller derföre om bifall till reservanternas förslag.

Herr Wallenberg: Jag har städse bekant mig till den åsigt i afseende på löners bestämmande, att det är högst önskligt, att staten följer enskildes exempel att löna ordentligt och fordra ordentlig tjänstgöring af den aflönade. Säkert är, att alla skulle derpå vinna. Man synes dock i allmänhet vilja gå en motsatt väg, då man t. ex. för en person med Öfverståthållarens åligganden anser en löneförhöjning från 18,000 kronor till 20,000 öfverflödigt. Jag säger 20,000 kronor, emedan, såsom förut är omnämndt, vi verkligen votera om 2,000 kronor. Man skall ega en bråringa kännedom om prisförhållandena i hufvudstaden för att kunna påstå, att 20,000 kronor är en öfverdrifvet hög aflöning för Öfverståthållaren. Man nämner den honom tillkommande fria bostad såsom ett storartadt emolument. Ja, det är den på visst sätt, men den förorsakar äfven betydliga utgifter, ty inga möbler finnas der, som ej tillhöra Öfverståthållaren, och att möblera ett sådant hus vid emottagande af ifrågavarande förtroendepost kostar penningar. De möbler, som der äro lämpliga, passa icke till hvilken privatvåning som helst. Kostnaden för möbleringen får således ställas på amortering. Vid sådant förhållande tror jag, att omkostnaderna för begagnandet af denna bostad äro så stora att det blir detsamma som om Öfverståthållaren bodde i ett privat hus och betalade hyra. I alla fall är den föreslagna summan icke för hög. Man säger: reformera sederna, låt bli att bjuda på annat än öl, ja, jag tror att man skulle vilja reformera ända derhän, att Öfverståthållaren skulle bjuda endast på the; men det vill jag ej vara med om; ej heller skulle väl platsens anseende derpå vinna.

Här har talats om att de, som lagt sitt nej, skola komma att fortfarande lägga sitt nej. Det må stå dem fritt, men icke kan jag inse att, der för att *en* voterar nej, alla andra skola votera nej, om det strider mot deras öfvertygelse. En sådan bevisning är föga hållbar.

Om Herr Hedlund, som talat om det vackra föredöme som skulle gifvas genom ett sparsamt lefnadssätt hos de högre embetsmännen och en enkelhet, som nästan gränsar till det otroliga, närmare tänker efter, så tror jag att han skall finna, att han

använt en mera retorisk än sann bild, ty han sade äfven, att det ej är svårt att få öfverståthållareplatsen besatt, emedan rika personer täfla om densamma. Uti detta yttrande ligger ett erkännande, att den lön, som staten och kommunen bjuder på, ej är tillräcklig, utan att den enskilda förmögenheten måste tagas i beräkning. Konungens valfrihet är således inskränkt till personer, hvilka, förutom lönen, ega 10 à 20,000 kronors årlig inkomst.

Löneförhöjning af Öfverståthållaren.
(Forts.)

Här har äfven yttrats, att de 2,000 kronor, som äro begärda, skulle gå Öfverståthållarens ära för nära. Jag är af den mening, att det snarare går representationens ära för nära att oupphörligt ställa så, att statens tjänster skola upprätthållas på bekostnad af den enskildes förmögenhet, d. v. s. att personer med enskild förmögenhet icke skola erhålla tillräcklig betalning för sin statstjänst. utan att staten tvärtom skall fika efter, att än den ene, än den andre må uppoffra sig för äran att tjena staten. Ett sådant tillvägagående anser jag strida mot representationens värdighet.

Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Herr Hedlund: Jag hade icke ämnat begära ordet för andra gången i denna fråga, men måste göra det för att påpeka ett missförstånd rörande mitt förra anförande. Jag har nemligen ej velat säga, att någon skall votera mot sin öfvertygelse på grund af de skäl jag framlagt, utan jag har endast velat anföra de skäl, som äro bestämmande för *mig* och för dem, som rösta på samma sida som jag, vid våra rösters afgifvande. Jag har ansett af vigt att göra detta gent emot det gängse talet om att man på en viss sida väl vet att votera, men ej att gifva skäl för sina åsigtter. Men då jag nu har ordet, ber jag att få upptaga några mot mig riktade yttranden. Jag vet ganska väl, och har på andra rum talat derom, att personer med stora inkomster finna de summor små, som här talas om. Rika köpmän med ett och annat hundratusental årlig inkomst undra öfver, huru embets- och tjänstemän kunna lefva på sina löner. På en annan sida åter, der lefnadsvilkoren äro små, finner man embetsmännens löner för höga. Så gör t. ex. den, som lefver med familj för 1,000 eller 2,000 kronor och tycker sig lefva ganska godt. Från dessa ytterligheter af personliga lefnadsvilkor dömer man helt olika. Derföre måste man söka en medelväg, och jag tror icke att från en sådan synpunkt den här i frågavarande lönen behöfver ökas. När jag nämnde, att det var godt om sökande till Öfverståthållareplatsen, så har detta blifvit tydt så, som skulle endast rika personer der-till kunna utses. Härigenom skulle Kongl. Maj:t inskränkas i sitt val, men, hvad värre är, den obemedlade med stor förmåga skulle uteslutas. Jag hoppas, att Herrarne ej tro, att detta är min mening. Min mening var, att praxis är, att de fall äro sällsynta, då Kongl. Maj:t till höga embeten väljer andra än dem, som innehafva en, ekonomiskt taladt, någorlunda oberoende ställ-

*Önneförhöjning
ät Öfverståthållaren.*
(Forts.)

ning. Det må vara illa eller väl att Kongl. Maj:t gör så, men praxis är det.

Jag har förut sagt, att jag ej vill befatta mig med Öfverståthållarens ekonomi, men jag tillåter mig uttala min tro, att de ifrågavarande 2,000 kronor såsom dyrtidstillägg ej spela någon röle deri. Likaledes vill jag ej säga, att vi skola antaga tyska eller franska seder. Jag vill ej, att här skall bjudas på endast bier eller the. Man kan bjuda på the i verklig mening under ganska måttliga lefnadsvilkor, men då man bjuder på the i figurlig mening, hafva vanligen alltför stora utgifter förutgått. Oaktadt de spetsigheter och roligheter, som förekommit i de yttranden, hvilka afgifvits i anledning af mitt förra yttrande, kan jag dock ej finna att något i sak framlagts, som vederlagt min mening.

Herr af Klint: Jag har endast begärt ordet för att rätta ett misstag, hvartill den siste talaren gjort sig skyldig, då han talat om, att ett dyrtidstillägg vore ifrågasatt för Öfverståthållaren. Här är icke fråga om ett dyrtidstillägg, utan om en löne-reglering. För öfrigt anhåller äfven jag om bifall till den afgifna reservationen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten dels ock afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nädiga framställning; gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

“Den som bifaller 11:te punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 8, röstar

Ja;

Den det ej vill röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammaren punkten och bifaller Kongl. Maj:ts ifrågavarande nädiga framställning“.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit:

Ja—29;
Nej—77.

12:te

12:te punkten.

Bifölls.

13:de punkten.

Herr Statsrådet Friherre Alströmer: Då jag föränlåtes yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition tillförser jag mig att vinna understöd af reservanterna från denna Kammare på grund af den upplysning, jag nu går att meddela. Jag stöder denna förhoppning derpå, att en omständighet, som icke var känd, då reservanterna bestämde i fråga varande anslag till 6,900 kronor, sedermera inträffat, derigenom att landssekreteraretjensten i Jönköpings län blifvit ledig. Beträffande de med denna tjenst förenade inkomster har Konungens Befallningshafvande i länet anställt en utredning, hvarjemte Statskontoret blifvit i frågan hört. Af denna utredning framgår, att inkomsterna, efter afdrag af de med tjensten förenade omkostnader, icke uppgå till mera än 3,860 kronor. Statskontoret har för tjenstens uppehållande ansett en tillökning i aflöningen af 2,000 kronor vara behöflig och hemställt, att proposition om beviljande af nämnda summa måtte till Riksdagen aflåtas. Då nu reservanterna ansett en löneförbättring för landssekreteraren i Blekinge län af 1,500 kronor vara af behovet påkallad, hemställer jag, om icke enahanda skäl borde tala för en förhöjning i lönen för landssekreteraren i Jönköpings län och då skilnaden, emellan hvad Kongl. Maj:t begärt och reservanterna föreslagit, utgör endast 1,100 kronor — ett belopp som är mera än erforderligt för förhöjande af sistnämnda landssekreterarelön — anhåller jag att Riksdagen, med afslag å Stats-Utskottets hemställan måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition om beviljande af 8,000 kronor, att mellan de svagast aflönade landssekreterarne fördelas efter omständigheterna.

Friherre Stjernblad: I strid med hvad den föregående talaren förutsatte, anser jag mig icke, ehuru väl jag befinner mig bland reservanterna mot förevarande punkt, kunna lemna mitt understöd åt det af honom framställda förslaget. På grund af den respekt som jag anser mig böra hysa för Riksdagens föregående beslut, finner jag mig icke i år kunna påyrka något dyrtidstillägg för de embetsmän, hvilkas löneinkomster öfverstiga 5,000 kronor. Och jag vågar påstå att denna af mig uttalade grundsats, genom den hemställan som innefattas i reservationen, ej blir trädd för nära. Här är nemligen förhållandet att en och annan landssekreterares lön öfverstiger den nyss angifna siffran under det att andras löner långt ifrån uppgå till så högt belopp. Man torde därför med all respekt för Riksdagens förut fattade beslut kunna påyrka den af reservanterna ifrågasatta förhöjningen, men jag anser att man bör stanna dervid. Kongl. Maj:t begärde

Dyrtidstillägg
åt landssekreterare.
(Forts.)

i fjor 8,000 kronor till dyrtidstillägg för de svagast aflönade landssekreterarne. Detta var efter beräkning af 30 procent förhöjning å lönen, men detta belopp nedsattes då till 20 procent så, att Riksdagen för ändamålet anvisade endast 5,400 kronor. Sedan dess har emellertid landssekreteraretjensten i Blekinge län blifvit ledig, och för den nuvarande innehafvaren har beräknats efter samma grunder som i fjorårets proposition antagits, ett löneförhöjningsbelopp af 2,200 kronor, hvilket torde böra reduceras i öfverensstämmelse med den af förra Riksdagen antagna grund till 1,500 kronor. Kongl. Maj:t har såsom skäl för det nu begärda anslagets beviljande äfven anført, att ytterligare en landssekreteraren i Vestmanlands län vore i behof af löneförhöjning; men då denne tjänsteman redan tillträdt sin befattning vid den tid, då Kongl. Maj:ts proposition, angående förbättring af landsstatstjänstemännens lönevilkor, till sistlidne Riksdag afläts, vågar jag påstå att i reservationen angifvits fullt riktiga grunder för att någon löneförhöjning åtminstone icke för det närvarande borde för honom i fråga komma. Onekligen har den af en statsrådsledamot här meddelade upplysning, att en landssekreteraretjenst nyligen blifvit ledig, af stor betydelse, men för min del tror jag, att man har svårt att här på stående fot göra tillägg till eller ändring i hvad som nu blifvit föreslaget. Det kan måhända synas någon, som borde, med afseende på nämnda förhållande, frågan till Utskottet återremitteras. Men något sådant anser jag icke vara behöfligt. Om man nemligen bestämmer sig för den af reservanterne föreslagna summan 6,900 kronor, så tror jag, med fästadt afseende derpå, att detta belopp ej är fixeradtt att utgå åt vissa angifna tjänsteinnehafvare och de lönetillägg, som för åtskillige landssekreterare komma i fråga, möjligen för en och annan blir temligen högt men deremot för de flesta icke särdeles betydligt, att Kongl. Maj:t mycket väl kan hjälpa sig med nämnda summa. På grund häraf får jag yrka, att Kammaren med afslag å Utskottets hemställan måtte antaga reservanternes förslag, att, på det Kongl. Maj:t må kunna lämpligen förhöja lönerna för de svagast aflönade landssekreterarne, på extra stat för år 1876 må till Kongl. Maj:ts disposition anvisas ett belopp af 6,900 kronor.

Grefve Mörner, Axel: Jag instämmer till alla delar i hvad den föregående talaren yttrat angående bestämmande af i fråga varande belopp till 6,900 kronor; och då jag, för min del, äfven hyser den åsigt, att genom återremiss till Utskottet för närvarande ingenting står att vinna, tror jag, att det bästa man kan göra är att besluta sig för nämnda summa. Om den upplysning, som meddelats af det statsråd hvilket nyss yttrade sig, eller att landssekreteraretjensten i Jönköpings län är ledig, kommit till Utskottets kännedom så tidigt, att dess ledamöter hunnit att, innan frågan afgjordes, taga detta förhållande i öfvervägande, så hade detsamma bort kunna inverka på reservanternas beslut; men då denna upplysning blifvit så sent meddelad, som nu är fallet, anser jag att

anslaget icke kan bestämmas högre än ofvannämnda 6,900 kronor, hvadan jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

*Dyrtidstillägg
åt landssekreterare.
(Forts.)*

Herr vice Talmannen: Den siste talaren har anmärkt, att derest de förhållanden, som här blifvit af en Konungens rådgifvare omnämnda, varit inom Utskottet kända, desamma möjligen inverkat på reservanternes hemställan i denna fråga, en åsigt, för hvilken, enligt min tanke, finnes fullt talande skäl. Anslaget är nemligen gifvet i allmänhet till förhöjande af lönerna för de svagast aflönade landssekreterarne, utan att någon af dem blifvit särskildt namngifven; och då det under Riksdagens lopp inträffat, att en landssekreteraretjenst blifvit ledig samt den dermed förenade lönen torde böra förhöjas, och då det af Kongl. Maj:t äskade belopp 8,000 kronor således torde blifva erforderligt, äfven om man icke tager i betraktande landssekreterareplatsen i Vestmanmanlands län, anhåller jag, att Kammaren behagade till Utskottet återremittera denna fråga.

Grefve af Ugglas: Jag ber att för ett ögonblick få återföra i Herrarnes minne, hvad som låg till grund för förra Riksdagens beslut i frågan. Efter en viss beräkningsgrund hade Kongl. Maj:t uti en till nämnda Riksdag aflåten nådig proposition äskat 8,000 kronor att, intill dess frågan om slutlig tjenste- och löne reglering för landsstaten blefve afgjord, användas till tillfällig löneförbättring åt de landssekreterare, hvilkas löner icke uppginge till 6,000 kronor. Antalet af de landssekreterare, hvilkas löner understege nämnda summa, utgjorde då sex. Det sålunda begärda anslaget blef emellertid af Riksdagen nedsatt till $\frac{2}{3}$ delar deraf. Vill nu denna Kammare ställa sig på samma grund som föregående Riksdag, så bör väl dock Kammaren iakttaga de förändrade förhållanden, som beträffande en landssekreteraretjenst inträffat genom förre innehafvarens bortgång. Ty då meningen är att bestämma landssekreterarnes löner till ett visst minimibelopp, af förra Riksdagen nedsatt från det af Kongl. Maj:t föreslagna 6,000 kronor till blott 5,000 kronor och det väl icke kan förnekas, att en förhöjning i aflöningen för en blifvande landssekreterare i Jönköpings län måste ske, så böra väl också de dertill erforderliga medel ställas till Kongl. Maj:ts disposition. Jag skulle visserligen vilja instämma med den talare, som begärde återremiss, såvida jag nemligen icke ansåg att det icke tjenar till något, enär, såsom jag förmodar, Andra Kammaren redan fattat beslut i frågan. Jag skulle därför, vid det förhållande att frågan är klar, för min del vara med om att godkänna Kongl. Maj:ts förslag och anhåller om proposition på bifall till anslagssummans bestämmande till 8,000 kronor.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen: 1:o att Kammaren, med afslag å punkten, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i fråga varande nådiga framställning;

Dyrtidstillägg
å landssekreterare.
(Forts.)

2:o) af Friherre *Stjernblad*, att Kammaren, med afslag å punkten, skulle besluta, att, på det Kongl. Maj:t måtte kunna lämpligen förhöja lönerna för de svagast aflönade landssekreterarne, på extra stat för år 1876 skulle till Kongl. Maj:ts disposition anvisas ett belopp af 6,900 kronor; 3:o) utaf Grefve af *Ugglas*, att Kammaren, med afslag å punkten, skulle biträda Friherre *Stjernblads* yrkande med den förändring, att anslagsbeloppet förhöjdes till 8,000 kronor; samt 4:o) att punkten måtte till Utskottet återförvisas.

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, sedermera proposition på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts framställning, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja, och vidare proposition på Friherre *Stjernblads* yrkande, hvilken proposition besvarades med många ja och nej i blandning; hvaruppå Herr Grefven och Talmannen förklarade sig hafva funnit den sist gjorda propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering.

Sedan Herr Grefven och Talmannen yttrat, att Kammaren egde att bestämma kontrapositionens innehåll, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition derå, att bifall till punkten skulle utgöra kontrapositionen, hvarvid svarades nej, sedermera proposition derpå, att kontrapositionen skulle upptaga afslag å punkten och bifall till Kongl. Maj:ts framställning, då svaren utföllo med många nej jemte åtskilliga ja, och vidare proposition på upptagande af Grefve af *Ugglas*' yrkande i kontrapositionen, hvartill svarades många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

“Den som vill, att Kammaren, med afslag å 13:de punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 8, må besluta, att, på det Kongl. Maj:t må kunna lämpligen förhöja lönerna för de svagast aflönade landssekreterarne, på extra stat för år 1876 skall till Kongl. Maj:ts disposition anvisas ett belopp af 6,900 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren den i fråga varande punkten, och beslutar, att, på det Kongl. Maj:t må kunna lämpligen förhöja lönerna för de svagast aflönade landssekreterarne, på extra stat för år 1876 skall till Kongl. Maj:ts disposition anvisas ett belopp af 8,000 kronor.“

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—46.
Nej—60.

14:de punkten.

Herr Statsrådet Friherre Alströmer: Jag anhåller vid denna punkt, att Kammaren med afslag å Utskottets hemställan, måtte bifalla reservanternas förslag, som återfinnes på pag. 27 i Utskottets betänkande 14 punkten.

Grefve af Ugglas: Jag anhåller om bifall till hvad reservaterna här föreslagit, nemligen att för tillfällig löneförbättring åt de svagast aflönade landskamrerarne till Kongl. Maj:ts disposition på extra stat för år 1876 ett belopp af 8,000 kronor må beviljas.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder endast hade yrkats, att Kammaren, med afslag å punkten, måtte besluta, att för tillfällig löneförbättring åt de svagast aflönade landskamrerarne skulle till Kongl. Maj:ts disposition på extra stat för år 1876 ett belopp af 8,000 kronor beviljas; gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på ofvanberörda yrkande, hvilken proposition med ja besvarades.

15:de punkten.

Herr Statsrådet Friherre Alströmer: Äfven vid denna punkt anhåller jag, att Kammaren ville, med afslag å Utskottets hemställan, bifalla reservanternas förslag eller att, på det Kongl. Maj:t må kunna lämpligen förhöja lönerna för de svagast aflönade landtränmästarne, till Kongl. Maj:ts disposition för år 1876 må anvisas ett extra anslag af 9,600 kronor.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, samt sedermera proposition derå, att Kammaren, med afslag å punkten, skulle besluta, att, på det Kongl. Maj:t måtte kunna lämpligen förhöja lönerna för de svagast aflönade landtränmästarne, till Kongl. Maj:ts disposition för år 1876 skulle anvisas ett extra anslag af 9,600 kronor, hvilken proposition med ja besvarades.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till fortsättning af sanmanträdet kl. 7 e. m.

16:de—24:de punkterna.

Biföllos.

Hamnanläggning vid Norsholm.
(Forts.)

25:te punkten.

Herr Troilius: Jag får erkänna att Stats-Utskottet möjligen kunnat hafva skäl för det vid ifrågavarande anslag till en så kallad hamnanläggning vid Norsholms station fästade vilkor i den omständighet, att Jernvägstrafik-styrelsen, ehuru oegentligt, benämnt detta arbete en ny hamnanläggning, hvilket det i sjelfva verket icke är. Andamålet med denna anläggning är att underlätta den direkta trafiken mellan jernvägen samt fartyg, som passera sjön Roxen och Göta kanal och vid Norsholm skola lasta eller lossa jernvägsfraktgods. Vi hafva nu ingen lägenhet, som i sagda hänseende är användbar, ty till sjelfva slussen löper visserligen ett spår, men der få icke fartyg qvarligga för att lasta eller lossa. Stats-Utskottet begärde och erhöll planritning till den ifrågavarande anläggningen och deraf synes bäst att meningen icke var att göra någon egentlig hamnanläggning utan endast att utvidga den redan befintliga bangården så, att jernvägsspår må kunna utläggas långs segelleden på sådan plats att fartyg få derstädes tillägga utan att hindra kanalfarten. För att kunna utföra denna spårutläggning måste den dertill afsedda planen invid kanalen höjas medelst fyllning, som billigast kan erhållas genom uppmuddring och sidografnings utur kanalen och på dess norra brädd emellan slussen och sjön Roxen dock endast till 10 å 15 fots bredd. Denna jordgrävning, fyllning och planering fordrar enligt det specifika kostnadsförslaget 15,300 kronor. Resten af det begärda beloppet 25,000 kronor utgör kostnaden för spårutläggning 1,150 fot jemte vändskifvor, lastbryggor m. m.

Jag kan för min del icke finna att man af Göta kanalbolag rimligen kan fordra mer än det redan gjort, då det gifvit tillåtelse till ifrågavarande anläggning på dess mark. Bolaget har vid många föregående tillfällen visat tillmötesgående genom att vid jervägsanläggningar upplåta erforderlig plats å sitt område; och att nu, såsom Utskottet föreslagit, framställa anspråk på bidrag till ifråga varande anläggning synes mig, såsom jag redan antydt, vara i hög grad obilligt hvarförutom jag tviflar på att bolaget någonsin skulle gå in på något sådant. Hvad derefter beträffar de kommuner, som skulle hafva gagn af denna anläggning, tror jag att det skulle blifva svårt att bestämma, hvilka dessa företrädesvis äro, ty på kanalen föras varor från många skilda håll, och, då man således kan säga att såväl närbelägna som aflägsnare orter få nytta af anläggningen, kan jag icke inse, hvarför de ene mer än de andre skulle vara skyldige att dertill lemna bidrag. Dessutom är förhållandet att sådana bidrag ofta kosta staten mer än de äro värda genom de förbindelser och de understundom betungande vilkor, som dermed ofta äro förenade.

På dessa skäl anhåller jag att Kammaren måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt och bevilja de deri begärda 25,000 kronor för anläggning af en hamn vid Norsholms station utan det af Utskottet dervid fästade vilkor.

Herr Statsrådet Friherre Alströmer: Efter de upplysningar, som af Chefen för Jernvägstrafik-styrelsen nu blifvit lemnade förmodar jag, att Kammaren inser, att ifråga varande anläggning uteslutande är till fördel för statens jernväg och icke för Göta kanal, samt att det ligger vikt derpå, att samma anläggning så snart som möjligt kommer till stånd. Jag förenar mig i det af den föregående talaren framställda yrkandet att Kammaren måtte bevilja det i förevarande punkt af Kongl. Maj:ts nådiga proposition äskade anslag af 25,000 kronor för anläggning af en hamn vid Norsholms station.

Hamnanläggning vid Norsholm.
(Forts.)

Herr Ekman, Carl: Det förhåller sig verkligen så, som den förste talaren i denna fråga förutsatt, att inom Utskottet den åsigt gjorde sig gällande att man icke borde för befordrande af jernvägarnes intresse bygga några hamnar. Man ansåg att sådant skulle kunna föra in på ett område, der någon gräns skulle blifva svår att finna. Men jag skulle för min del verkligen icke, om här vore ifrågasatt att anlägga en hamn, af den omständigheten, låta afskräcka mig från att lemna samtycke till en sådan framställning, ifall hamnanläggningen kunde i väsendtlig mån föröka inkomsterna för statens jernvägar. Jag anser att man då, ur synpunkten af jernvägarnes intresse, kunde väl försvara att denna hamn byggdes. Här tror jag att ett intresse finnes, som bör tillgodoses, man må nu kalla den föreslagna byggnaden hamnanläggning, utläggning af sidospår eller hvad annat man behagar. Förhållandet är nemligen att, så länge icke den åtgärd vidtages, som man åsyftar att med det begärda anslaget utföra, Norsholms station icke kan upptaga en mängd gods, som eljest ovilkorligen skulle kunna tillföras statens jernvägar.

Att då göra anläggningen deraf beroende att andra deltaga i kostnaden kunde väl hafva skäl för sig, om det verkligen finnes några andra, af hvilka man hade att påräkna understöd. Men att de intressen, till hvilka majoriteten inom Utskottet ansett att man borde vädja, icke äro benägna att lemna något understöd, anser jag för min del vara alldeles klart. Göta kanalbolag har naturligtvis intresse af att så stora svårigheter som möjligt med afseende på lastning och lossning finnas vid Norsholm, ty det är alldeles gifvet att, så länge dessa svårigheter möta allt gods, som fraktas på kanalen, destineradt t. ex. till Norrköping, i stället för att vid Norsholms station öfverföras på jernvägen, tvingas att fortsätta i fartyg hela kanalleden utefter ända till Mem för att sedermera anlöpa Norrköping, dit det eljest kunnat på jernväg transporterats direkt från Norsholm. Det är således icke rimligt att ifrågasätta det bolaget skulle lemna något understöd till den föreslagna anläggningen. Icke heller kan man begära att bidrag skall lemnas från kringliggande ort, ty denna har redan uti Norsholms station all den bekvämlighet, den kan begära, för gods, som landvägen föres till Norsholm.

De andra trakter, hvarifrån man skulle kunna påräkna intresse för deltagande uti ifrågavarande kostnad, skulle således

Hamnanläggning vid Norsholm.
(Forts.)

vara de, som ligga vester om sjön Roxen utefter Göta kanal, men jag vet sannerligen icke till hvilka kommuner eller enskilda man då skulle vädja för ett sådant bidrag. Under sådana förhållanden ligger det i statens jernvägars eget intresse att anslaget lemnas utan att vid dess anvisande fästes något sådant vilkor, som Utskottet föreslagit. I sådan syftning har jag tagit mig friheten att anmäla min reservation mot den nu föredragna punkten, och får jag alltså vördsamt yrka, att Kammaren måtte medgifva att ifrågavarande anslag måtte för det afsedda ändamålet användas utan att dervid fästes det vilkor, som blifvit af Utskottet föreslaget.

Grefve Hamilton, Henning: Jag är i allt hufvudsakligt förekommen af Herr Ekman. Det är ganska klart att Göta kanalbolags direktion icke har anledning att bevilja något anslag till en anläggning, som utan tvifvel kommer att högst betydligt inskränka trafiken på kanalen. Så länge det möter stora svårigheter för fartyg att lasta ur sin vara vid Norsholm, föres denna vara vidare kanalvägen vare sig åt ena eller andra hållet. Det oaktadt sätter jag icke i tvifvel att kanalbolagets direktion vid detta liksom vid föregående tillfällen vill gå Jernvägsstyrelsen till mötes genom upplåtande af mark, då en anläggning måste ske på kanalens område, men att derutöfver begära något är efter min uppfattning så litet rimligt att, om det föreslagna vilkoret fästes vid anslaget, sådant torde vara liktydigt med ett afslag.

Jag får alltså på de af Herr Ekman samt chefen för Jernvägs- trafikstyrelsen anförda skäl förena mig med dem, som yrkat afslag å Utskottets i denna punkt gjorda framställning.

Herr Troilius: Jag ber att få ändra mitt förut framställda yrkande derhän, att jag anhåller om afslag å 25 mom. i Utskottets utlåtande, emedan sjelfva anslaget till hamnanläggning vid Norsholminnefattas i det i näst föregående moment omförmälda allmänna anslaget till statens jernvägstrafik och detta moment sålunda endast gäller vilkoret, som jag anser icke böra föreskrivas.

Grefve Mörner, Axel: Då jag icke afgifvit reservation mot den nu föredragna punkten af Utskottets utlåtande, anhåller jag att få tillkännagifva, att jag i Utskottets plenum delat den åsigt, som här blifvit af Herr Ekman uttalad; och får jag därför förena mig i det af honom framställda yrkande.

Herr Montgomery Cederhjelm: Det är nu icke fråga om någon summa, ty denna är redan beviljad genom antagande af föregående moment i Utskottets utlåtande, utan det gäller nu endast det vilkor, som Utskottet velat vid den anslagna summan fästa. I afseende på detta vilkor ber jag att få nämna, att anledningen hvarför jag för min del förordat detsamma, är den, att det enligt min tanke är principiellt riktigt att, då någon anläggning, som för statsjernvägarnes intresse göres, äfven länder en-

*Hamn-
anlägg-
ning vid
Norsholm.
(Forts.)*

skild person till nytta, denne bör i någon mån bidraga till kostnaden för en sådan anläggning.

Här har blifvit yttradt, att hvarken Göta kanalbolag eller orten omkring Norsholm skulle hafva någon nytta af den ifrågasatta anläggningen; men jag för min del kan icke fatta möjligheten deraf att anläggningen skulle för dem vara utan gagn. Dessutom återfinnes samma princip i nästa moment af Utskottets utlåtande, der det blifvit föreslaget att anslaget till en vägundergång vid klosterkyrkan i Lund skulle göras beroende deraf, huruvida bidrag från den för samma anläggning intresserade ort samt från Lund—Trelleborgs jernväg kommer att erhållas eller ej. För min del tror jag det vara riktigt att denna princip fortfarande tillämpas och, då uttrycket *lämpligt* belopp blifvit användt i förevarande moment, kan jag icke finna någon fara vara förenad med detsammans antagande, ty Kongl. Maj:t kommer ju att bestämma hvad som härutinnan är att såsom lämpligt belopp anse.

På dessa skäl får jag tillstyrka bifall till Utskottets förslag i förevarande punkt.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå, som med ja besvarades.

26:te punkten.

Bifölls.

27:de punkten.

Herr Wallenberg: Vi stå här framför en stor fråga i fickformat. Det är ganska säkert att den här föreslagna revisionen måste företagas förr eller senare, men, då man beslutar en sådan revision, måste man tillse att man icke binder händerna på dem, som skola utföra densamma. Här förekommer i en mellanmening att revisionen skulle ske "i ofvan angifna syfte", och, går jag till det ofvan angifna syftet, finner jag det vara "taxornas höjande i vissa fall och sänkande i andra", hvarigenom, enligt Utskottets förmenande, "större nettobehållning af trafiken skulle kunna vinnas utan skada för samfärdseln eller för landets industri". Hvad angår yttrandet om lämpligheten af taxornas sänkning i vissa fall, anser jag att häri ligger ett stort misstag, ty jag tror knappast att en sänkning någonstades låter sig göra. Det är emellertid angeläget att så snart som möjligt komma till reda och klarhet i detta hänseende. Vi föreställa oss alla, att staten i jernvägarne eger en stor och dyrbar egendom, och, då vi se de betydliga bruttoinkomsterna af denna egendom, vilja vi så gerna tro, att äfven nettoinkomsterna skola uppgå till betydliga belopp. Så är emellertid icke händelsen. Visserligen kan siffrornas gruppering gifva ett

*Revision af
jernvägstrafik-
taxorna.*

Revision af
jernvägstrafik-
taxorna.
(Forts.)

visst stöd åt en sådan föreställning, — jag vill dermed icke hafva sagt att uppställningen är gjord i afsigt att missleda — men om man går till roten, skall man finna att nettobehållningen är så nära noll som möjligt. Från mycket säker källa har jag erhållit den uppgift att hela nettobehållningen af statens jernvägstrafik för år 1874 icke uppgått till högre belopp än 90,000 kronor. Nu är icke fråga om att genom taxornas nedsättning uppmuntra en trafik att komma till stånd, ty i sådana fall vill jag medgifva att en nedsättning kan vara på sin plats; men att, under det utgifterna alltjemt stiga, sänka taxorna eller bibehålla dem oförändrade, torde komma att leda derhän att vi icke få någon behållning af jernvägstrafiken alls. Vi böra nemligen komma i håg att inkomsterna måste tagas i anspråk för betäckande af annuiteten på de statslån, för hvilka jernvägarne äro bygda. Jag har icke något att invända mot att en granskning af taxorna sker, men då jag hyser den mening att taxorna måste ställas så, att det bär sig ekonomiskt att tala, emedan staten uti jernvägarne eger ett stort industriellt företag, som måste med klokhets förvaltas, hemställer jag om proposition på bifall till förevarande punkt med utelämnande af orden: "i ofvan angifna syfte", hvarigenom Kongl. Maj:t får fria händer vid frågans lösning.

Herr Leijonancker: Jag är i väsendtlig mån förekommen af den siste ärade talaren och har i denna fråga kommit till samma slutsats som han, i det jag anser mig böra anhålla om proposition på bifall till den nu föredragna punkten med uteslutande af orden: "i ofvan angifna syfte". Om Riksdagen, på samma gång den begär en revision af taxorna för jernvägstrafiken, tillika vill uttrycka, i hvilken riktning Riksdagen önskar att denna revision måtte gå, så tror jag det är nödigt att uttala sig något bestämdare än blott med sådana ord som att revisionen bör ske genom taxornas sänkande eller höjande. I likhet med den föregående talaren anser jag, att det första syfte man vid taxornas bestämmande bör hafva för ögonen, är att få sådana inkomster af trafiken, att jernvägarne kunna bära sig. Visserligen bör man äfven taga i betraktande industriens och den allmänna rörelsens intressen; men en gräns för detta tillmötesgående måste dock finnas, och att hålla taxorna så lågt som nu är förhållandet, kan ej vara riktigt, om man vill behandla saken något så när affärsmessigt. Det finnes äfven en annan synpunkt, från hvilken jag tror att förevarande fråga bör i viss mån betraktas. Man måste nemligen ihågkomma, att det är icke endast staten, som är jernvägsegare i samhället utan äfven i ganska vidsträckt mån enskilde. Staten kan i ej ringa mån vara oberoende af inkomsterna; privata jernvägar äro det deremot icke. Om taxorna vid statens jernvägar således sättas mycket låga, så växer det upp mellan dem och de privata banorna en konkurrens, som icke står under samma ekonomiska lagar; och verkningarna deraf måste naturligtvis blifva högst skadliga. Det är orättvist för de privata banorna, som omöjligt kunna nedsätta sina taxor så lågt som staten, att deras affär till följd af statens

indirekta inverkan skall gå öfver ända. Staten kan såmedelst tillvinna sig ett monopol, som skulle vara högeligen oberättigadt.

*Revision af
jernvägstrafik-
taxorna.
(Forts.)*

Det är en annan synpunkt, som jag anser böra tagas i betraktande vid en revision af taxorna, och det är att om en nedsättning i vissa fall eger rum, hvilket ju ofta kan vara nödvändigt och äfven påkallas af jernvägarnes eget intresse, denna nedsättning sker *så*, att ej enskildes och industriens intressen derpå blifva lidande. I Frankrike har i detta hänseende stiftats en lag för att förekomma det stora onda, som enskilde fått lida genom att *somliga* idkare af en industri beviljats nedsättning men icke *alla*. Det vore ej svårt att citera exempel på huru enskilde industriidkare i utlandet blifvit lidande härigenom. Jag nämner detta för att visa, att revisionen kan ske i andra hänseenden än i de af Utskottet omfördälda, och yrkar alltså att orden "i ofvan angifna syfte" måtte utgå på det att icke Regeringen genom dem måtte vilseledas om hvad Riksdagens egentliga mening är.

Herr Ekman, Carl: Jag tror icke, att det är så illa bestäldt med behållningen af statens jernvägstrafik, som den förste talaren föreställer sig. Det finnes verkligen, ehuru förenad med något besvär, en möjlighet att förskaffa sig kannedom om det rätta förhållandet dermed; ty i de räkenskaper, som föras i Trafikstyrelsen och som blifvit offentliggjorda i den af styrelsen utgifna berättelsen, finner man under olika rubriker de belopp, som för olika ändamål blifvit använda. På sådant sätt kan man göra sig upp ett sammandrag af Trafikstyrelsens räkenskaper; och deraf inhemtar man, att en stor del af de kostnader, som i allmänhet betraktas såsom gjorda endast för trafikens besörjande och banornas underhåll, likväl i sjelfva verket blifvit så använda att de motsvara en bestämd kapitaltillökning. Det är ju alldeles gifvet, att, om lokomotiv och vagnar alltjemt underhållas i fullgodt skick och nya sådana inköpas för en del af årsinkomsterna, man icke kan säga, att detta varit utgifter, som kunna räknas till de omedelbara kostnaderna i och för sjelfva trafiken; utan deri ligger lika väl som i utvidgning af stationer eller uppförande af nya byggnader en kapitaltillökning. Om man häråt egnar ett behörigt afseende, torde man med allt skäl komma till den uppfattningen, att trafiken på statens jernvägar inbringar mera, än den förste talaren velat antaga. För att emellertid kunna slippa dessa beständigt återkommande tvister om hvad jernvägarne verkligen afkasta, vore det utan tvifvel önskligt, att ett sammandrag af räkenskaperna upprättades, som klart och åskådligt framlade för granskaren den verkliga ställningen; och då redan alla de siffror finnas, som utgöra stommen till ett sådant sammandrag, så vågar jag hoppas, att det icke skall behövas mycket mera än uttalandet af en önskan i denna syftning, för att Trafikstyrelsen skall gå i författning om uppställandet af ett så beskaffadt sammandrag, genom hvilket det blifver för hvar och en rätt skönjbart, hurudan ställningen i sjelfva verket är.

Hvad den nu föredragna punkten beträffar, så skulle jag för

Revision af
jernvägstrafik-
taxorna.
(Forts.)

min del mycket tveka att gifva mitt understöd åt en sådan framställning som deri innefattas, alidenstund den kunde leda derhän, att de näringar och den industri, som i väsendtlig mån uppblomstrat och ansett sig kunna nedlägga rätt betydliga kapital på sina olika industriela företag, under förutsättning af stabilitet i jernvägstaxorna, komme att lida skada af en revision af desamma, såvida man icke närmare angifvit, i hvilken syftning en sådan revision borde gå. Det må vara, att så väl stegrade arbetslöner som förhöjda pris på kol och oljor och annan materiel, som erfordras för jernvägarnes underhåll, nu föranleda ökade driftkostnader; men jag vågar tro, att den betydliga tillväxt i godstrafiken, som uppkommit, sedan jernvägarne först började trafikeras, skall lemna en inkomst, fullt tillräcklig att betäcka de ökade omkostnaderna. Deremot hyser jag den föreställningen, att de utgifter, som förorsakas genom inrättandet af de s. k. nattågen, hvarigenom ökade bekvämligheter blifvit de resande beredda och posten kommer tidigare fram till sin bestämmelseort, icke betäckas genom den ersättning, som kommer jernvägen till godo i de resandes afgifter, och genom den godtgörelse, som postverket lemna. På detta håll tror jag man bör söka att vinna en rättelse och en förbättring, och alldeles icke i någon väsendtlig förhöjning af jernvägstaxorna i allmänhet. Emellertid har jag icke velat motsätta mig förslaget om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anbållan om en revision af taxorna, sedan i motiveringen till skrifvelsen blifvit uttalad den önskan, att ett behörigt afseende vid denna revision egnades deråt, att icke näringarnas och industriens utveckling måtte riskeras genom ett ovarsamt förhöjande af frakttaxorna. Då det således är på grund af denna motivering, som jag ansett mig kunna biträda skrifvelseförslaget, måste jag påyrka bifall till den föredragna punkten alldeles oförändrad och kan för min del icke medgifva uteslutandet af orden "i ofvan angifna syfte".

Grefve af Ugglas: Redan under förra riksdagen antydde jag med några ord, att det var omöjligt för statens jernvägar att ordna sin ekonomi någorlunda klokt, så länge man gjorde anspråk på att denna med stigande utgifter för materiel och allt hvad till trafikens bedrivande erfordrades, fortfarande skulle skötas med samma taxa. Kongl. Maj:ts till innevarande Riksdag aflättna proposition och den i propositionen åberopade berättelse af trafikstyrelsen gifva särdeles godt stöd åt denna åsigt. Ett ytterligare stöd har lemnats af de beräkningar, som uppgjorts inom Stats-Utskottet och finnas intagna i dess nu föreliggande betänkande. Det visar sig häraf, att den procent af bruttointkomsterna, som, sedan utgifterna blifvit frändragna, återstår såsom ren inkomst, på de senare åren sänkt sig; och hade Utskottet i sina beräkningar gått ett år till, så hade detta förhållande framstått ändå klarare. Nu kan man visserligen icke för år 1875 uppgöra en fullt exakt kalkyl i detta afseende, men det finnes dock redan en af Kongl. Maj:t fastställd specifik utgiftssumma för året. Jag ber endast att beträffande densamma få bemärka, att det nästan alla

är visat sig, att en sådan på förhand uppgjord beräkning sedermera under årets lopp måst öfverskridas med ett eller annat hundratalsental. I fråga varande summa är emellertid af Kongl. Maj:t för år 1875 upptagen till 10,224,700 kronor; trafikstyrelsen hade visserligen föreslagit 10,615,700 kronor; men Kongl. Maj:t har genom att borttaga några tillbyggnader, som styrelsen föreslagit, nedsatt beloppet till 10,224,700. Ser jag nu till inkomsterna för året, så äro dessa beräknade till 14,000,000 kronor. Den inkomst, som föregående år lemnade, uppgick i rund summa till 14,100,000 kronor. Vill jag nu äfven gå så långt, att jag antager, att den inkomst, som trafiken under innevarande år kommer att lemna, skulle uppgå till hvad trafikstyrelsen ansett sig kunna högst beräkna för år 1876, eller 14,600,000 kronor, hvilkesumma dock sannolikt icke uppnås redan under år 1875, så finner jag likväl, att trafikkostnaderna för sistnämnda år, hvilka såsom vi nyss sågo blifvit beräknade till 10,224,700 kronor, uppgå till omkring 70 procent af inkomsterna. Ännu sämre tyckes, åtminstone efter trafikstyrelsens egen beräkning, förhållandet komma att gestalta sig nästa år, emedan utgiftsbeloppet då väntas uppgå till 10,716,000 kronor med en inkomst af 14,600,000 kronor. Vi se således, att förhållandet mellan inkomster och utgifter för drift och underhåll vid statens jernvägar, långt ifrån att årligen förbättras, i samma mån som jernvägarne blifvit upptrafikerade, hvilket man väl borde haft anledning att hoppas, i stället är för år blifver allt sämre.

Men utom detta finnes här äfven en annan faktor, som gör statens finansiella ställning i afseende å jernvägsväsendet ytterligare betänkelig. Den förste talaren hänsyftade derpå; det är de årligen växande annuiteterna, som staten får betala för sina jernvägslån. Stegringen i dessa annuiteter, tills den tidpunkt inträder, då åtskilliga af de äldsta lånen försvinna, kan under de sista åren beräknas till omkring en half million för år. Se vi nemligen till, huru stora summor de sista årens Riksdagar beviljat för jernvägsbyggnader, inberäknadt materiel, så erhålla vi följande resultat. Af 1873 års Riksdag beviljades till nämnda ändamål 7,250,000 kronor. Under år 1874 beviljades att dels under samma år dels under 1875 utgå 16,530,000 kronor. Af innevarande års Riksdag begäres 12,000,000 kronor. Detta gifver för de tre åren en sammanlagd summa af 35,780,000 kronor; och om vi derifrån draga det belopp, som afser ökad materiel, eller 11,400,000 kronor, så återstår dock för dessa tre år en siffra af 24,380,000 kronor, eller i medeltal ungefär 8 millioner för år. Då jag således nyss sade, att stegringen i annuiteten för de sista åren kunde beräknas till omkring en half million kronor årligen, torde Kammarens ledamöter finna, att en god grund förefanns för ett sådant antagande. Betrakta vi nu, hvad annuiteternas hela belopp utgör, så finna vi, att det för år 1873 uppgick till 6,728,897 kronor; jag har nyss visat, att vi för de tre sista åren erhålla en ytterligare lånesumma af 35 millioner kronor; häraf uppstår således ett räntebelopp af i det närmaste 2 millioner kronor, som bör läggas till de förra annuiteterna. Vilja vi nu se till, hvarmed denna summa skall betäckas,

*Revision af
jernvägstrafik-
taverna.
(Forts.)*

Revision af
jernvägstrafik-
taxorna.
(Forts.)

så kan man icke beräkna att af öfverskottet på trafikmedlen erhålla mer än 4 millioner; de återstående 4 millionerna blifva således en stats-utgift, hvartill skatt måste upptagas, och en stats-utgift, som efter all sannolikhet skall år för år växa allt mera, derest icke inkomsterna på jernvägarne stiga med åtminstone en half million årligen. Granska vi då de förhoppningar, som i detta afseende kunna förefinnas, så finna vi i trafikstyrelsens berättelse ett ganska bekymmersamt yttrande. Der säges nemligen, att "stegringen af trafikiukomsterna redan nått en viss höjdpunkt, utöfver hvilken densamma ej komme att vidare höja sig utan i bredd med goda skördar samt gynnande konjunkturer inom handel och industri, och äfven i dessa fall med en jmförelsevis ringa styrka." Om jag nu också skulle vara något mera sanguinisk än trafikstyrelsen och hoppas, att, på det icke finanserna måtte blifva alltför kinkiga att sköta, något större inkomster än trafikstyrelsen beräknat skulle småningom tillflöda, så är dock en sak gifven, nemligen att för de stora sträckor af jernväg, hvilka redan blifvit upptrafikerade och redan erhållit sina matare af enskilda bibanor, höjdpunkten redan är i det allra närmaste uppnådd. Det torde vid sådant förhållande vara svårt att fatta, huru trafikstyrelsen, sedan den uttalat sina bekymmer för det nuvarande förhållandet och vidrört frågan, huru den ekonomiska ställningen borde kunna förbättras, dock slutar med att säga, att det torde likväl "låta sig göra att utan förlust för staten och utan annan olägenhet se tiden an." För min del tror jag deremot, att det är hög tid, att, derest icke staten vill se sina utgifter i och för jernvägarne växa sig öfver hufvudet och detta vid en tidpunkt, då åtskilliga reformer stå på dagordningen, hvilka komma att kräfva stora uppoffringar af staten, på fullt allvar se till hvad som kan göras, för att jernvägarne ekonomi må kunna bringas på en bättre fot.

Jag kunde i denna fråga ännu hafva mycket att tillägga, men skall inskränka mig till att påpeka blott ännu en sak. En föregående talare har fäst uppmärksamheten på, hvad som äfven inom Utskottet blifvit framhållet, att staten med sina jernvägsanläggningar egentligen icke afsett någon direkt ekonomisk vinst, utan hufvudsakligen den indirekta vinsten att stödja och utveckla näringarna och industrien. Det är fullkomligt sant; men det måste dock finnas en gräns för det stöd, som staten bör gifva industrien, och det är statens förmåga att lemna ett sådant stöd, utan att orättvist och obilligt på andra medborgare fördela de bördor, som staten för sådant ändamål måste åtaga sig. Trafikstyrelsen har vidrört denna fråga och trots sig kunna skjuta den åt sidan med den förklaringen, att, sedan numera jernvägsbyggnaderna blifvit utsträckta till Sveriges flesta landskap, de indirekta fördelarne af desamma äfven blifvit bättre och jemnare fördelade, och att det således numera finnes miudre skäl att klaga öfver en ojemn fördelning af bördorna. Men utom det att någon verklig jemnhet i detta afseende, så till vida att landets alla orter skulle vara lika hugnade med jernvägar, ännu icke på långliga tider torde vara att förvänta, så lærer man väl icke kunna

förneka, att äfven i de delar af landet, der jernvägarne äro som tätast, alla innebyggare visst icke draga samma fördel deraf. Fler-talet personer, som begagna sig af jernvägarne, forsla icke lika många enkla centner som enskilde industriidkare forsla tusental centner. Det är således de senare, som draga den ojemförligt största fördelen af jernvägarne; men då den genom jernvägs-byggnaderna uppkomna bristen i tillgångar för staten skall be-täckas, då får hvar och en skatta dertill i mån af förmögenhet och icke i något förhållande till den vinst, han dragit af de-samma.

*Revision af
jernvägstrafik-
taxorna.
(Forts.)*

Hvad angår det gjorda yrkandet att orden "i ofvan angifna syfte" skulle utgå ur den föreslagna skrifvelsen, så är jag i detta fall af samma åsigt som den förste talaren. Det var från första stunden icke så lätt att i Utskottets betänkande få in en fram-ställning, med hvilken det afsåges att lemna Civilministern ett stöd för det initiativ han redan i denna fråga tagit; och man an-såg det här i fråga varande uttrycket behöfva skjutas in för att få skrifvelsen accepterad. Men då Kammaren fullt erkänner den tvingande nödvändigheten af en revision af taxorna, för så vidt icke jernvägarnes ekonomi skall råka i obestånd, så anser jag det vara fullt riktigt att borttaga det i fråga varande uttrycket och lemna frågan om revisionen fullt öppen i Regeringens händer. Jag får således förena mig med Herr Wallenberg i det af honom gjorda yrkandet.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den talare, som först yttrade sig, ansåg det vara mycket svårt att komma till någon klar insigt om, hvad statens jernvägar lemnat i nettointkomst. En annan talare, som senare hade ordet, trodde deremot motsatsen och an-såg, att man kunde lätt nog reda sig med denna angelägenhet. För min del tror jag, för så vidt jag varit i tillfälle att granska detta förhållande, att jag närmast förenar mig med den förste talaren deruti, att det verkligen icke är så lätt att komma till rätta med, hvad en sådan nettobehållning egentligen är, och det skulle vara ganska intressant, om det uppdroges åt några per-soner att hvar för sig göra upp en beräkning deröfver; jag tror icke, att två af dem skulle komma till samma resultat. Att det finnes åtskilliga omständigheter, som göra, att det icke är så lätt för styrelsen öfver statens jernvägsbyggnader att reda en sådan fråga, synes klart deraf, att många år förflutit, sedan Riksdagen begärde få veta anläggningskostnaden för särskilda delar af jern-vägen, och ännu har den icke erhållit någon upplysning i berörda afseende. Att nu begära en revision af taxan utan att tillika angifva syftemålet med densamma, anser jag af det skäl, en talare i mitt grannskap anført, vara ganska otjenligt. Det vill synas mig, att de skäl, som af Utskottet äro föreslagna, äro så väl och så försigtigt valda, att man utan all tvekan bör kunna låta desamma kvarstå. Det är icke obekant att en viss frikostig-het gjort sig gällande med utdelandet af så kallade fribiljetter, och om nu äfven friskjuts för gods skulle lemnas, är det allt skäl

Revision af
jernvägstrafik-
taxorna.
(Forts.)

att Riksdagen i sin skrivelse tillkännagifver, att den icke anser en sådan utveckling af sättet att besörja trafiken vara önskelig. Att man deremot skulle, på sätt en talare, om jag icke oriktigt uppfattat hans yttrande, föreslagit, företaga en revision af jernvägstaxan och höja afgifterna i densamma för att bereda enskilde jernvägsegare tillfälle att å sina jernvägsanläggningar skörda vinst, är en uppfattning, som jag icke kan dela. Hvar och en måste sköta sin jernvägstrafikrörelse så, som han finner för sig förmånligt, och jag skulle icke tro, att egaren af en enskild jernväg skulle draga i betänkande att, om han funne det för sig förmånligt att nedsätta trafiktaxan, vidtaga en sådan åtgärd, utan att af artighet för staten låta förhindra sig derifrån. I detta fall måste statens jernvägsrörelse skötas som en affär och icke som en barmhertighetsinrättning. Utgående från denna synpunkt, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag oförändradt.

Herr Troilius: Herr vice Talman! Mine Herrar! Såsom man finner af det statsrådsprotokoll, som är den Kongl. propositionen bilagdt, har Kongl. Maj:t redan anbefalt trafikstyrelsen att, så fort ske kan, företaga en revision af den nu bestående trafiktaxan, och det kan icke vara annat än kärkommet för styrelsen, antagligen äfven för Kongl. Maj:t, att Riksdagen uttalar en opinion om dels behovet af en sådan och dels den riktning, hvori den bör gå. Jag anser mig derföre icke böra i denna fråga nu uttala några bestämda åsigtter, då det tillhör trafikstyrelsen att först efter en noggrann och omfattande granskning af en mängd förhållanden deröfver afgifva underdånigt utlåtande. Statens banor hafva två ändamål, af hvilka intetdera får förbises; det ena är, hvad som först afsågs år 1855, att underlätta rörelsen och industrien inom landet, och det andra att tillse, att detta må kunna ske, utan att folket betungas med utgifter, som böra af trafiken sjelf betäckas. Det är först på senare tider, då trafiken i vårt land visat sig hafva icke blott tilltagit med afseende på kvantiteten utan äfven, såsom jag vågar påstå, lemnat ekonomiska resultat, vida öfverstigande hvad man i början förestälde sig, som man fordrat, att den skulle betäcka annuiteten, och börjat tala om amortering å upplånta penningar. Min öfvertygelse och förhoppning är, att man en gång skall komma derhän, men detta kan icke gå så fort. Jag har icke något yrkande att göra i afseende på denna punkt; men med anledning af en talares på stockholmsbanken uppgift, att den verkliga behållningen på 1874 års rörelse icke skulle utgöra mer än 90,000 kronor, ber jag få lemna följande upplysningar. Jag erhöi i går afton det fullständiga bokslutet för år 1874 och detta visar, att trafikinkomsterna varit 14,093,654 kronor 60 öre och omkostnaderna för drift och underhåll uppgått till 8,193,205 kronor 85 öre, hvadan öfverskottet utgjorde 5,900,448 kronor 75 öre; detta öfverskott är användt på det sätt, att statskontoret bekommit 3,700,000 kronor, kontanta förlagsbehållningen är ökad med underhållsmaterialier till

till värde af 649,223 kronor 51 öre, hvilket beror hufvudsakligen derpå, att deruti äro upptagna räler till ett värde af 600,000 kronor, hvilka det icke varit skäl att försälja under de låga pris, som gälde förliden höst, och kassans förlag ökats med 132,867 kronor 79 öre; summan af dessa tal visar den behållning, som är disponibel, och lärer icke kunna bestridas. Den verkliga sammanlagda behållningen utgör således 4,482,091 kronor 30 öre. Af öfverskottet har dessutom, med Kongl. Maj:ts tillstånd, användts till nybyggnader 999,838 kronor 43 öre, till af behofvet påkallade arbeten för förråden 53,059 kronor 13 öre, till inköp af inventarier 276,953 kronor 14 öre samt slutligen till pensionsinrättningen 88,506 kronor 75 öre. Sådant är förhållandet enligt de förda böckerna och jag vet icke, hvilken källa kunnat lemna deremot stridande uppgifter.

Hvad beträffar vår ställning i allmänhet, tillåter jag mig, med stöd af uppgifter hemtade ur en af det nyligen bildade "Reichs Eisenbahn Amt" till tyska riksdagen afgifven officiell rapport för samtliga jernvägarne i tyska riket, meddela följande jemförelse angående förhållandet mellan inkomster och utgifter vid statsbanorna i Tyskland och Sverige, hvaraf torde framgå, att våra banor icke stå sämre till boks än de tyska. Med afseende på utgiftsprocenten finna vi, att i medeltal under de fyra åren 1870, 1871, 1872 och 1873 denna utgjort å de svenska banorna 51,6 emot 57,3 å de tyska samt under de särskilda åren gestaltat sig så, att den år 1870 belöpte sig till 53,2 å de svenska mot 52,4 å de tyska, 1871 till 50,3 å de svenska mot 52,7 å de tyska, 1872 till 50,1 å de svenska mot 59,5 å de tyska samt 1873 till 52,8 å de svenska mot 63,8 å de tyska banorna: för år 1874 utgjorde den 58,1 å de svenska banorna, men förhållandet vid de tyska känner jag icke för nämnda år. Läger man dertill, såsom Stats-Utskottet i sin beräkning gjort, de utgifter, som användts till nya byggnader och anläggningar, rörlig materiel och öfriga inventarier och hvilka äro af trafikmedlen bestridda, uppgår utgiftsprocenten i Sverige till 61,9 och i Tyskland till 62,3; det vill säga att vi i proportion användt mera, men detta kommer sig deraf, att vi arbetat på samma kostnadsförslag med icke större anslag till byggnader och materiel, än som från början beräknades eller 100,000 kronor per mil. Detta var tillräckligt med afseende på den trafik, som då beräknades, och klart är, att det skulle varit orätt att då lägga ned större kostnader, än som behöfdes; men med en sedermera utvecklad större trafik måste äfven materielen och byggnaderna ökas. Jag vill anföra ett exempel, som äfven finnes i Trafikstyrelsens memorial till Kongl. Maj:t omnämndt; vi hafva för närvarande $1\frac{1}{3}$ lokomotiv, 3 person- och 33 godsvagnar för hvarje banmil; Gefle—Dala-jernvägen har om jag minnes rätt, 2 eller 3 lokomotiv och 100 godsvagnar; den under anläggning varande jernvägen från Falun till Göteborg har i kostnadsförslaget beräknat 52 godsvagnar, allt per mil. Meningen är, att vi möjligen skulle kunna komma upp till 40 godsvagnar för hvarje mil öppen bana. Den stora utsträckning, ba-

Revision af
jernvägstrafik-
taxorna.
(Forts.)

norna på senare tid erhållit, gör, att vagnarne numera mindre förslå än förr, och det är klart, att, då de nu måste tillryggalägga längre vägsträckor, ända till 70 å 80 mil, det fordras ett större antal på milen, än som förut var behöfligt. Jag har för öfrigt intet vidare att nu anföra i denna fråga. Bifaller Riksdagen Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, så tillhör det Trafikstyrelsen att med den största samvetsgrannhet och omtanke uppgöra ett förslag till taxa. Endast det vill jag tillägga, att en revision är af behovet högeligen påkallad och att det vore önskligt, att en sådan tariff kunde uppgöras, som vore lätt tillämplig på alla banor äfven de enskildes. Herr Civilministern har i statsrådsprotokollet anmärkt, att i Tyskland frakttaxorna blifvit från år 1875 höjda med 20 procent; detta eger sin riktighet, men denna förhöjning var icke generel, alldenstund derifrån undantogos alla lefnadsförnödenheter, såsom spanmål, kött, fisk och dylikt, vidare de gröfsta råämnen såsom kol, oarbetade trävaror m. m. Om vi från vår tariff skulle göra samma undantag, blefve ganska litet kvar, och detta exempel är således icke fullt tillämpligt på våra förhållanden.

Herr Ekman, Carl: Jag skulle icke ånyo besvärat Kammaren med ett yttrande, om jag icke, af hvad en aktad talare här midt emot nyligen anført, funnit att jag af honom och måhända ven af andre ledamöter i Kammaren blifvit orätt uppfattad, då jag förra gången yttrade mig. Han sade nemligen, att jag i mitt första anförande skulle hafva framhållit, huru man, då jernvägarne först byggdes, icke afsåg någon ekonomisk vinst af dem utan endast industriens och näringarnes fördel. Ja, mine Herrar, jag tror visserligen, att hos mången af dem, som gäfvo sin röst för bifall till det första anslaget för jernvägshyggnader, den åsigten gjorde sig gällande, att det kapital, som på jernvägarne nedlades, icke skulle komma att bringa staten någon direkt afkastning, men att fördelar skulle på indirekt väg komma staten till godo genom näringarnes och industriens uppblomstrande och deraf föranledt ökad välstånd och ökad förmögenhet. Men jag anförde verkligen icke detta såsom något skäl för hvad jag nyss yttrade, utan jag sökte framhålla, hvilket jag nu anhåller att än ytterligare få göra, att efter min uppfattning inbringar med de nu gällande taxorna godstrafiken så mycket, att, så ökad som den nu är, denna tillökning mer än väl betäcker de genom förhöjda priså sten kol och andra materialier ökade kostnaderna, Jag begår ingalunda, att till fördel för näringarne och industrien taxan vid statens jernvägar skall sättas så låg, att icke omkostnaderna för drift och underhåll varda betäckta och derutöver en skälig ränta å anläggningskapitalet erhålles; men öfvertygad som jag är, att detta kan ske med den nu gällande taxan för sådant gods, som föres i stora kvantiteter och hvaraf näringarnes och industriens utveckling i egentlig mån är beroende, har jag varit angelägen om att den revision af frakttaxan, som torde komma att göras, måtte ske med sådan varsamhet, att man icke, genom att gifva efter för den önskan, som

nu synes vara allmän, att drifva upp jernvägsinkomsterna, låter förleda sig att genom ett allmänt höjande af taxan döda den industriens och näringsarnes utveckling, som är en följd af de visa bestämmelser, hvilka hittills varit gällande. Jag tror det äfven vara angeläget, då man så mycket talar om att jernvägarne icke lemna en sådan inkomst, som man skäligen kunde vänta, att fästa uppmärksamheten på, att, om ett så ogynsamt förhållande verkligen existerar, man bör söka orsaken dertill snarare i de utgifter, som äro en följd af åtgärder, vidtagna i och för resandes bekvämlighet, än deruti att frakttaxan i allmänhet är för låg. Jag vill icke mycket fästa mig vid hvad här blifvit yttradt derom, att det skulle vara svårt att i de befintliga räkenskaperna taga reda på det verkliga förhållandet; att det fordrar arbete är naturligt, och den ene gör det lättare än den andre; men hvar och en, som vill utforska den verkliga ställningen, skall i de offentliggjorda uppgifterna finna alla data för upprättandet af ett bokslut; men det kräfver naturligen tid att sammanföra dem så, att man kan erhålla en öfverblick öfver ställningen. Jag fortfar i mitt förut gjorda yrkande.

*Revision af
jernvägstrafik-
taxorna.
(Forts.)*

Herr Wallenberg: Som jag varit med om jernvägsbyggnaderna för statens räkning från deras första början, kan jag vitsorda, att ganska många och bland dem jag sjelf yttrat den åsigt, att den indirekta vinsten skulle vara tillräcklig för landet; men om man yttrat denna åsigt i början, då de upplånta penningbeloppen stego till ganska måttliga summor, tror jag för min del icke att man deraf är bunden att följa med huru långt som helst. Den årliga annuiteten på jernvägslånen uppgår redan till omkring sju millioner årligen, och här är nyligen upplyst af en ledamot af Stats-Utskottet, att man kan beräkna en tillökning i detta belopp af omkring en half million om året. Då är tiden verkligen inne att se frågan i ansigtet och icke söka dölja den med välmenande uttryck, som ingen bestrider, och det lär icke kunna läggas mig till last, att jag skulle vilja taga något steg, som kan vara egnadt att skada den industriela utvecklingen här i landet; men en sak är att skada den och en annan att skänka den sådana fördelar på statens bekostnad, som denna icke har råd att betala. Här har blifvit anfördt, att våra jernvägar gifva en icke så liten inkomst utan en ganska betydlig. Ja, detta beror på bokföringsättet; bokför man nemligen såsom kapitalbehållning byggnader, rörlig materiel och dylikt, så kan man nog få en stor inkomst i böckerna, men icke duger denna inkomst till att betala ränta och annuiteten. Det är därför nödvändigt att söka komma till större klarhet i denna fråga; att uppgifterna äro fullt samvetsgranna, derom är intet tvifvel, men grupperingen är sådan, att man icke vet, huru mycket verkligen är inkomst och huru mycket användts att kapitalisera med. Den ärade chefen för jernvägstrafiken har yttrat, att vi hafva brist på materiel och att vi behöfva mer sådan. Jag har aldrig bestridt, att det bör finnas tillräcklig materiel för behofvet; men jag säger endast, att, när man lägger ned kostnader på ökandet af materie-

Revision af
jernvägstrafik-
taxorna.
(Forts.)

len, måste man se till att man icke kör med förlust, ty om man kör med förlust med 60 vagnar på milen, är det så godt att köra med 40. Hvad för öfrigt beträffar den af mig anförda siffran för 1874 års behållning, kan det väl hända att jag en dag kan blifva i tillfälle att citera den källa, hvarifrån jag hemtat denna uppgift; nu kan jag det icke; men att jag tror på den, det vågar jag säga, ty eljest hade jag ej anført den. Jag kan ej föreställa mig, huru chefen för Jernvägsstrafikstyrelsen kan ha något emot mitt yrkande angående utslutandet af orden "i ofvan angifna syfte", då det icke afser annat än att gifva Kongl. Maj:t fria händer vid den undersökning, som af Riksdagen kan komma att begäras, på det att de, som få sig uppdraget att verkställa ifrågavarande revision, icke må vara bundna af detta uttryck. Jag fortsätter alltså att begära bifall till Utskottets förslag med utslutande af de nämnda orden, isynnerhet som dessa syfta på en viss motivering, som är temligen oklar.

Herr Wallenius: Jag har begärt ordet endast för att sluta mig till dem, som yrka bifall till Utskottets förslag. Det skulle vara högst ogynnsamt för vår industri, om frakttaxan blefve utarbetad i en riktning, som afsåge en allmän förhöjning i afgifterna, och de industriidkare, som påbörjat en eller annan anläggning med beräkning på nu gällande frakttaxa, skulle icke undgå att vidkännas förluster. Här har afven varit tal om nattåg; jag ber få betona detta uttryck och fästa uppmärksamheten på att dessa nattåg kosta mycket att uppsätta: dubbel personal och många byggnader för att hysa denna personal. Det vore en högst sorglig erfarenhet, om man kommit till det resultat, att man nödgas öka godstaxan, på det att jernvägarne skola bära sig lika bra hädanefter som hittills; orsaken härtill tror jag då är att söka i nattågen och jag vill derfore på det bestämdaste yrka, att dessa nattåg må blifva så få som möjligt och godstrafiken bättre tillgodoses. Det är endast detta jag velat yttra och sluter mig för öfrigt till hvad Utskottet föreslagit.

Grefve Mörner, Axel: När Stats-Utskottet fattade det beslut, som nu är föremål för Kammarrens pröfning, skedde detta efter långa öfverläggningar, och resultatet af dessa öfverläggningar blef slutligen den ordalydelse, som den förevarande 27:de punkten innehåller, och den motivering i föregående delen af Utskottets utlåtande, hvartill punkten hänvisar. Mig vill det synas att, derest man utgår från den synpunkten att finna en revision af jernvägstaxorna önskvärd, Utskottets yttrande är affattadt med både omtanke och försigtighet. Omtanke har Utskottet visat deruti, att Utskottet velat förebygga en revision ur helt och hållet ensidig synpunkt, endast afseende förhöjning af de nuvarande taxorna. Man vill gerna föreställa sig, att en förhöjning i hvarje-handa taxor och afgifter alltid skall hafva till följd en ökad nettoinkomst; men erfarenheten har många gånger visat, att så ej alltid blir förhållandet, utan att resultatet stundom blir ett helt

annat eller att de höjda taxorna nedbragt inkomsten, så att man slutligen fått återgå till de gamla, lägre taxorna. Ett dylikt exempel lemnar oss telegrafverket, der för några år sedan taxorna höjdes med den påföljden, att nettobehållningen småningom blef mindre och att man slutligen fann sig nödsakad att återgå till de förra taxorna. Jag vill icke bestämdt säga, att förhållandet skulle blifva enahanda i fråga om jernvägarne, men trafiken skulle lida men genom en förhöjning i taxorna. Då man härjemte tager i betraktande, att, på sätt det vid Kongl. Maj:ts proposition fögade statsrådsprotokoll upplyser, Statsrådet föreslagit Kongl. Maj:t att, hvad sedermera ock lærer hafva skett, anbefalla Trafikstyrelsen att inkomma med ett förslag till taxerevision, afseende endast i hvilka delar och till hvilka belopp en förhöjning af taxorna kunde ega rum, tror jag det vara en nödig försigtighet af Riksdagen att påpeka, det Riksdagen anser icke blott en förhöjning af taxorna böra tagas under öfvervägande, utan ock fråga om nedsättning deraf i de fall, der en sådan kan finnas lämplig. Jag tror, att genom de ifrågavarande uttrycken i Utskottets utlåtande, sådana de äro sammanställda, händerna ingalunda blifvit bundna på dem, som skola verkställa revisionen, utan att de tvärtom fått alldeles fria händer, ty då det lemnas dem öppet både att höja och sänka taxorna, kan man väl icke tala om att deras händer blifvit bundna. Det har visserligen blifvit sagdt, att, om man endast och allenast begärde en revision utan vidare, samma syfte att lemna dem, som komme att verkställa revisionen, fria händer, skulle vara vunnet; men det skulle dock kunna vara möjligt, att vederbörande under en sådan begäran trodde sig finna en hemlig tanke på att den begärda revisionen skulle uteslutande afse förhöjning af taxorna. Huru lätt det kan gå att under ord, som alls icke hafva någon dylik syftning, finna hemliga tankar, hafva vi i dag haft exempel på, då man uti en af Stats-Utskottet i en föregående punkt föreslagen skrifvelse, som icke vunnit Kammarens bifall, trott sig finna en förborgad tanke på att mörda ett verk, hvilket många här hålla kärt. Jag tror för min del icke att denna skrifvelse innehöll en sådan hemlig tanke, utan måhända hade resultatet af densamma blifvit ett ökad t anslag för detta verk och ett kraftigare bedrivande af dess arbete.

Då, såsom jag redan erinrat, uttrycken i den nu föreslagna skrifvelsen på intet sätt kunna anses binda händerna på verkställarne af en blifvande revision, vågar jag i likhet med flere föregående talare yrka bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten oförändrad och dels punktens godkännande med uteslutande af orden: "i ofvan angifna syfte"; framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten oförändrad och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

28:de punkten.

Grefve Hamilton, Henning: Den anmärkning, jag vid denna punkt har att framställa, skall utan tvifvel för mången synas obetydlig och kanske af andra allt för konservativ; men jag kan icke underlåta att framställa den, utlofvande, för att bereda mig Kammarens öfverseende, att jag skall yttra mig helt kort och under inga förhållanden begära votering. Jernvägarne hafva utan tvifvel medfört mycket stora fördelar för vårt land, och olägenheterna deraf äro jemförelsevis mindre betydliga; men en af de sistnämnda är, att jernvägarne i vårt språk infört en mängd fula, utländska ord, som alls icke behöfva begagnas, emedan det fanns redan förut i det svenska språket ord, som uttrycka hvad man vill säga. Så begagnar man orden *räter* och *stiprar* i stället för de svenska orden *skenor* och *syllar*. Emellertid må man nöja sig med, att språket blifvit riktadt med uttryck, som visserligen äro öfverflödiga, men som under årens lopp tillvunnit sig ett visst burskap; men nu går man så långt, att man icke är nöjd med att använda ett godt svenskt ord, der det länge varit begagnadt, utan tager ett annat svenskt ord och gifver det en helt annan betydelse än hvad det i sjelfva verket eger, för att på så sätt komma till något som är liknande något utländskt. Vi ha nemligen förut alltid talat om "*rörlig materiel*"; och jag tviflar, att någon i Sverige finnes, som icke vet hvad dermed menas; men här vill man införa ett ord, som skall erinra om något utländskt, och efter det engelska uttrycket "*rolling stock*" begagnar man orden "*rullande materiel*". Såvidt jag har mig bekant, är det af materielen endast hjulen, som rulla; visserligen händer det någon gång, att vagnarne rulla, nemligen då de gått ur spåret och falla utför en brant, men detta hoppas jag skall blifva ett undantagsförhållande.

Jag hemställer derföre, att Kammaren, med godkännande af punkten i öfrigt, måtte i stället för uttrycket "*rullande materiel*" begagna den gamla benämningen "*rörlig materiel*".

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till punkten oförändrad, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på punktens antagande med utbyte af ordet *rullande* emot ordet *rörliga*, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

29:de, 30:de och 31:sta punkterna.

Biföllos.

32:dra punkten.

Aftöning åt
undervisaren i
spritstillverk-
ning m. m.

Herr Grafström: Jag ber att få uttala den åsigt, att jag i allmänhet tror icke, att någon synnerligt stor nytta vinnes af en statens faderliga omvårdnad i alla möjliga grenar af närings-

lifvet. Jag anser deremot, att näringarne reda sig bäst på egen hand, om de fritt få utveckla sig; men om någonsin något understöd af staten skulle vara på sin plats, vore det när näringarne förde ett mera tynande lif eller när de kommit in på en orätt väg och borde genom statens medverkan föras in på en bättre väg. Såvidt jag förstår, tror jag, att vi kommit ganska högt i afseende på de saker, som här äro i fråga, och särskildt hvad angår bränvinstillverkningen; och jag anser, att vi stå så högt i den riktningen, att vi långt ifrån att behöfva någon undervisning deri, tvärtom kunna anses hafva kommit så högt, att något steg längre fram vore obehöfligt. Emellertid, om nu så skulle vara förhållandet, att dessa bränvinsfabrikörer behöfva någon undervisning i den högre tekniken, tror jag, att de drifva ett så vinstgifvande yrke, att de sjelfve kunna bekosta en sådan undervisare, som här är i fråga. Häremot skulle man kunna invända, att i Utskottets förslag står icke nämnt, att denne undervisare skulle meddela undervisning endast i afseende på bränvins tillverkning, utan äfven i tillverkning af sprit, öl, jäst och ättika. Mycket förstår jag väl icke af dessa saker; men det tror jag, att jag har klart för mig, att sprit, jäst och ättika icke kunna tillverkas och icke få tillverkas i vårt land utan i sammanhang med bränvin, och således torde detta anslag i första rummet vara afsedt att gagna bränvinsfabrikationen. Om så skulle vara, att denne kringresande undervisare vore afsedd att gagna de mindre jordbrukarne genom att lemna undervisning uti andra till förädling af jordbrukets alster syftande binäringar, tror jag, att det vore fördelaktigt, om detta blefve i förslaget uttryckt; och jag vågar derföre hemställa, om icke ifrågavarande punkt borde återremitteras till Utskottet i den syftning, att orden "sprit-, öl- jäst- och ättiketillverkning" skulle utgå och punkten i följd deraferhålla följande lydelse: "att för anställande af kringresande undervisare uti sådana till förädling af jordbrukets alster syftande binäringar, som icke afse sprit-, öl-, jäst- och ättiketillverkning och hvilkas rätta bedrivande" etc. etc.

Om Kammaren skulle vilja gå in på mitt förslag, tror jag, att man derigenom har gagnat hvad som i första rummet bör understödjas, eller de mindre jordbrukarne; hvaremot i annat fall det blir de stora bränvinsfabrikörerna, som skulle draga nytan häraf, och desse torde icke behöfva att få ett sådant understöd af staten.

Jag yrkar på dessa skäl återremiss.

Grefve Mörner, Carl Göran: Ändamålet med den undervisare, som här är i fråga, är att han skall kunna lemna dem, hvilka anlita honom, den undervisning, som är nödig för att på bästa sätt underlätta den näring, åt hvilken en yrkesidkare egnar sig. Att landet skulle hafva någon fördel deraf, att råämnena förspillras och att en näring på ett bakvänt sätt bedrivnes, kan väl icke gå i någons hufvud, huru litet han än må förstå saken; ty det är ju klart, att om man, i stället för att taga ut spriten,

Aflöning åt undervisaren i sprittillverkning m. m.
(Forts.)

*Aflöning åt
undervisaren i
»spritstillverk-
ning m. m.
(Forts.)*

låter den vara kvar i dranken och sålunda lemna den åt kreaturen, landet af ett sådant förfaringssätt icke kan draga någon fördel. Och aldrig kan det väl vara den ärade talarens mening att göra kreaturen till fyllhundar! Då man för öfrigt icke vill förbjuda bränvinstillverkningen, är det väl ändamålsenligt, att denna bedrifves med så liten förlust af råämnen som möjligt, ty ju mindre dessa förspillas, dess mera återstår för menniskan att använda. Icke heller kan det vara med landets nytta öfverensstämmande, att våra näringar bedrifvas på ett så ofördelaktigt sätt, att, såsom under sista året varit förhållandet, importen af bränvin från våra grannländer stiger till flera 100,000-tals kannor. Jag är för min del ingen älskare af bränvinsbränningen -- jag har aldrig bedrifvit denna näring och kommer heller aldrig att göra det -- men deraf följer icke, att jag vill ställa så till, att näringen skötes bakvänt. Dessutom är den inkomst, som statsverket för närvarande har af den så mycket klandrade bränvinsfabrikationen, icke ringa, och jag tror, att man skulle få temligen svårt att ersätta denna inkomstkälla, om man ville försöka att stoppa till densamma.

Den befattning, om hvilken nu är fråga, har redan under ett år funnits, och den person, som innehar densamma, har varit ganska mycket anlitaad, dervid han genom de råd och upplysningar, han meddelat varit till mycken nytta. För hans räkning är det emellertid alldeles icke af behof att denna punkt bifalles, emedan han redan fått anbud på vida högre lönevilkor, ungefär dubbelt mot hvad här är i fråga, om han vill taga anställning i Finland. Honom gör man således ingen otjenst genom att afslå punkten, men landet skulle genom ett sådant beslut blifva lidande, och det är detta som jag tror vi här i första rummet böra fästa afseende vid.

Jag anhåller om bifall till punkten.

Herr von Koch: Det är för denna Kammare bekant, att jag icke tillhör dem, som ifra för bränvinsförbrukningen, eller är någon stor vän af bränvinsbrännarne; men jag har likvisst aldrig, hvarken då jag var med om afskaffandet af husbehofsbränningen eller sedermera, velat sträcka mitt nit så långt, att jag, då denna näring är tillåten, vill kasta en skugga på dess idkare.

I den provins, der jag lefver och der olyckligtvis bränvins-handteringen bedrifves i större skala, än önskligt vore, har jag funnit det vara af behofvet påkalladt, att man erhåller under rättelse om det bästa sättet att tillgodogöra sig de produkter, som användas för denna näring, om de icke skola blifva till en stor del bortkastade. Då det derjemte är af vigt, att hvarje näring, som utöfvas, bedrifves på det för landet och näringens idkare fördelaktigaste sätt, får jag tillstyrka bifall till betänkandet i denna punkt. Härvid ber jag likväl få tillägga, att jag, med afseende å den förste talarens yrkande, erkänner det ädla och vackra i motivet dertill, hvilket jag på allt sätt understödjer, men att

jag tror, att han misstagit sig om rätta sättet att vinna hvad han äsyftar.

*Aflöning åt
undervisaren i
spritillverk-
ning m. m.
(Forts.)*

Herr Hedlund: Jemte det jag vill understödja den förste talarens yrkande i afseende å denna punkt, ber jag att dertill få lägga ett nytt motiv.

Det kan vara i sin ordning, att staten aflönar statsagronomer, hvilka meddela undervisning i boskaps- och ladugårdsskötsel m. m. Och hvarföre? Jo, derföre att det här gäller en stor och vidsträckt samhällsklass, hvilken icke alltid sjelf känner behovet af den högre teoretiska bildning, som den nya tiden bär i sitt sköte, och hvilken derför kan hafva nytta af att få en sådan undervisning lätt tillgänglig och att hos sina grannar se huru de råd och kunskaper, som dervid meddelas, blifva tillämpade. Men att utsträcka denna undervisning till näringar af en så inskränkt beskaffenhet, som de ifrågavarande — sprithandteringen härvid likväl undantagen — synes mig betänkligt. Vi skulle nemligen kunna tänka oss, att sådant följdriktigt skulle kunna leda derhän, att staten komme att bekosta undervisare i skomakeriyrket, hvilket ju är en ganska vidtomfattande och betydelsefull handtering, ja, vi skulle derigenom kunna komma in på både den ena och den andra slöjden och låta staten bekosta undervisare derför. Jag för min del kan icke vara med om något sådant. Afven de, som anse, att spritillverkningen bör främjas, lära dock medgifva, att spritillverkarne kunna sjelfve bekosta sina undervisare. Detsamma gäller äfven om öltillverkarne, ty tillverkningen af denna dryck är en industri som rör sig med så stora summor, att det synes mig obehöfligt, att staten bidrager något dertill. Hvad jäst- och ättiketillverkningen beträffar, äro dessa näringsgrenar visserligen anspråkslösare, men å andra sidan så begränsade, att hvar och en som vill anlägga en fabrik för en sådan tillverkning, väl må skaffa sig sjelf de derför erforderliga upplysningar. När nu härtill kommer, att den man, som hittills skött ifrågavarande befattning, icke särskildt är i behof af statens mellankomst, finner jag för min del icke det ringaste skäl för staten att bekosta en undervisare för de industrigrenar, som här äro i fråga, hvarför jag får yrka återremiss af förevarande punkt.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren likaledes utföllo med många såväl ja som nej; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till punkten förnyats samt med många både ja och nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Herr Grafström begärde votering.

Första Kammarens Prot. 1875. N:o 5.

*Aftöning åt
undervisare i
sprittillverk-
ning m. m.
(Forts.)*

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringspropo-
sition:

“Den, som bifaller 32:dra punkten i Stats-Utskottets utlåtande
N:o 8, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas punkten.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna
hafva utfallit sålunda:

Ja — 58.

Nej — 40.

33:dje—49:de punkterna.

Biföllos.

Den vidare pröfningen af förevarande utlåtande uppsköts
härefter till eftermiddagens sammanträde.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 13, i anledning af Riksdagens år 1874 församlade re-
visors berättelse om verkställd granskning af de under Kongl.
Kommerskollegii förvaltning ställda fonder och medel;

N:o 14, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den
tid, som förflutit sedan början af 1874 års riksdag;

N:o 15, i anledning af Riksdagens år 1874 församlade re-
visors berättelse, angående granskning af statsverkets samt
andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och
förvaltning under år 1872; samt

N:o 16, angående föreslagna statsbidrag till vägars anlägg-
ning och förbättring, bro- och hamnbyggnader samt vattenkom-
munikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappnings-
företag.

Kammaren åtskildes kl. nära 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.